हाम्रो शुक्लाफाँटा

स्थानीय विषयको पाठ्यक्रम

आधारभूत तह (कक्षा १-३)

२०७७

शुक्लाफाँटा नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
झलारी, कञ्चनपुर

हाम्रो शुक्लाफाँटा

स्थानीय विषयको पाठ्यक्रम

आधारभूत तह (कक्षा १-३)

२०७७

शुक्लाफाँटा नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
झलारी, कञ्चनपुर

प्रकाशक :

शुक्लाफाँटा नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
झलारी, कञ्चनपुर

© सर्वाधिकार : प्रकाशकमा

प्रथम संस्करण : वि. स. २०७७
दोस्रो संस्करण : वि. सं. २०७९

स्थानीय पाठ्यक्रम विकास तथा कार्यन्वयन समिति

संयोजक	- श्री टिकेन्द्र राज भट्ट
सदस्य	- श्री पीताम्बर जोशी
सदस्य	- श्री वामदेव जोशी
सदस्य	- श्री गोवर्धन घिमिरे
सदस्य	- श्री बलदेव भट्ट
सदस्य	- श्री हरि दत्त जोशी
सदस्य	- सरिता चौधरी

मुद्रण :

प्राक्कथन

नेपालको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक एवं धार्मिक विविधताका कारण केन्द्र तहबाट निर्माण गरिने पाठ्यक्रमले समग्र राष्ट्रको प्रतिनिधित्व गर्न नसक्ने तथा स्थानीय आवश्यकताहरु नसमेटिने कुरा महसुस गरी राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारुप २०७६ ले आधारभूत तह (कक्षा १-८) मा स्थानीय विषय अध्यापन गराउनु पर्ने प्रावधान गरेको छ । स्थानीय तहले स्थानीय विज्ञ, अभिभावक, शिक्षक , विद्यार्थीको सहयोगमा स्थानीय विषयको पाठ्यक्रम विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने नीतिगत व्यवस्था रहेको छ । यसै प्रावधान अनुरुप शुक्लाफाँटा नगरपालिकाले आधारभूत तह (कक्षा १-८) मा स्थानीय विषय **"हाम्रो शुक्लाफाँटा"** को पाठ्यक्रम निर्माण गरी शैक्षिक सत्र २०७७ देखि कक्षा १ मा लागू गरेको छ र क्रमश : राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारुप २०७६ को कार्यान्वयन योजना अनुसार माथिल्ला कक्षामा पनि लागू गर्दै जाने योजना बनाएको छ । योजना अनुसार स्थानीय पाठ्यक्रम कार्यान्वयन गर्न पहिलो चरणमा कक्षा १-३ का लागि यो पाठ्यक्रमको तयार पारिएको हो ।

शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्यहरुका साथै शुक्लाफाँटाका आवश्यकताहरु परिपूर्ति गर्ने खालका विषयवस्तुहरु छनोट गरी राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारुप २०७६, राष्ट्रिय पाठ्यक्रम विकास तथा कार्यान्वयन मार्गदर्शन २०७६ ले निर्दिष्ट गरेको ढाँचामा यो पाठ्यक्रम विकास भएको छ । शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको भूगोल, इतिहास, धार्मिक र प्राकृतिक सम्पदा तथा तिनको सदुपयोग, सास्कृतिक र सामाजिक विविधता, परम्परागत तथा प्रचलित स्थानीय सीप र कला, स्वास्थ्य, सरसफाइ, वातावरण संरक्षण, स्थानीय कृषि, पर्यटन आदि पक्षलाई समेटेर पाठ्यक्रम तयार पार्ने प्रयास गरिएको छ । छनोट गरिएका विषयवस्तुहरुलाई आठ ओटा क्षेत्रमा समेटिएको छ । पाठ्यक्रमका यी क्षेत्रहरुले विद्यार्थीहरुलाई यस नगरको विविध पक्षका बारेमा परिचित गराई तिनीहरुको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा विकास गर्नमा टेवा पुऱ्याउने आशा गरिएको छ ।

शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणको क्रममा आवश्यक सल्लाह, सुझाव तथा मार्गदर्शन गरी सहयोग पुऱ्याउनु हुने शिक्षाविद, पाठ्यक्रमविद, बुद्धिजीवी, समाजसेवी, जनप्रतिनीधहरु, नगर शिक्षा समिति, स्थानीय पाठ्यक्रम विकास तथा कार्यान्वयन समितिका पदाधिकारी, शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक एवं सरोकारवाला सवैमा कृतज्ञता व्यक्त गरिन्छ । साथै, पाठ्यक्रम समयको गतिशीलतासँगै पारिमार्जन हुदै जाने दस्तावेज भएकोले यसमा भएका कमी कमजोरी सुधार गरी परिमार्जन गर्न सरोकारवाला सबै पक्षमा सल्लाह सुझावका लागि अनुरोध गरिन्छ ।

शुक्लाफाँटा नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
झलारी, कञ्चनपुर

२०७७

विषयसूची

क. सं.	शीर्षक	पेज नं.
१.	परिचय	१
२.	विद्यालय शिक्षाको राष्ट्रिय उद्देश्य	३
३.	विद्यालय शिक्षाको तहगत संरचना	३
४.	विद्यालय शिक्षाको पाठ्यक्रम संरचना	४
५.	तहगत सक्षमता	७
६.	हाम्रो शुक्लाफाँटा विषयका तहगत सक्षमता	८
७.	हाम्रो शुक्लाफाँटा विषयका कक्षागत सिकाइ उपलब्धि	९
८.	हाम्रो शुक्लाफाँटा विषयका विषयगत क्षेत्र	११
९.	हाम्रो शुक्लाफाँटा विषयको क्षेत्र र क्रम	१२
१०.	विषय विस्तृतीकरण	१४
	• कक्षा १	१४
	• कक्षा २	२०
	• कक्षा ३	२८
११.	सिकाइ सहजीकरण विधि तथा प्रक्रिया	३८
१२.	विद्यार्थी मूल्याङ्कन प्रक्रिया	४०
१३.	हाम्रो शुक्लाफाँटा विषयको पाठ्यक्रम कार्यान्वयन प्रक्रिया	४२
१४.	हाम्रो शुक्लाफाँटा विषयको पाठ्यक्रम परिमार्जन तथा संशोधन	४२
	अनुसूची १ (विद्यार्थीको व्यक्तिगत विवरण फाराम)	४३
	अनुसूची २ (विद्यार्थी मूल्याङ्कन अभिलेख फाराम)	४४
	• कक्षा १	४५
	• कक्षा २	५३
	• कक्षा ३	६४
	अनुसूची ३ सिकाइ उपलब्धिको समष्टिगत विवरण	७७
	अनुसूची ४ स्तरीकृत औसत अंकको गणना र ग्रेडसिटको नमुना	७८

१. परिचय

सिकारु, समाज र राष्ट्रको शैक्षिक लक्ष्य हासिल गराउन आवश्यक पर्ने ज्ञान, सीप, अभिवृत्ति तथा सम्पूर्ण अनुभवहरु व्यवस्थित गरिएको तथा कृयाकलापहरु समेटेर तयार पारिएको एक विस्तृत योजना नै पाठ्यक्रम हो । व्यापक रुपमा पाठ्यक्रमले उद्देश्य, विषयवस्तु, सिकाई अनुभव, शिक्षण विधि, शैक्षिक सामग्री, मूल्याङ्कन प्रक्रिया, अतिरिक्त क्रियाकलाप आदिको योजनालाई समेट्दछ । पाठ्यक्रमले सम्रग शैक्षिक कार्यक्रमको सञ्चालन तथा निर्देशन गर्ने भएकोले यसलाई शिक्षा प्रणालीको मेरुदण्ड मानिन्छ ।

स्थानीय सरोकारवालाहरुको आवश्यकता, चाहना र उनीहरुको सहभागितामा स्थानीय विषयवस्तुलाई समावेश गरी विकास र कार्यान्वयन हुने पाठ्यक्रमलाई स्थानीय पाठ्यक्रम भनिन्छ । नेपाल जातीय, भाषिक, धार्मिक तथा साँस्कृतिक विविधताले भरिपूर्ण राष्ट्र हो । यस्तो विविधता भएको देशमा केन्द्रीय रुपमा पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले विकास गरेको पाठ्यक्रमले सबै भेगका नागरिकहरुका आवश्यकता तथा चाहनाहरुको सम्बोधन हुन सक्दैन । तसर्थ कुनै भेगको सामाजिक, आर्थिक, साँस्कृतिक, भाषिक परिवेश अनुसारका मूल्यमान्यता र आवश्यकता समावेश गर्न सो स्थानीय स्तरका विज्ञ, उपलब्ध स्रोत तथा साधन र प्रविधिको प्रयोग गरी स्थानीय पाठ्यक्रमको विकास गर्न सकिन्छ । जसले गर्दा स्थानीय ज्ञान, सीप र प्रविधिको विकास, संरक्षण र प्रवर्द्धनमा सहयोग पुग्दछ ।

शिक्षाको राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारुप २०७६ ले कक्षा १-३ मा पाठ्यघण्टा ५ र वार्षिक कार्यघण्टा १६० को स्थानीय विषय राख्न पाउने व्यवस्था गरेको छ । त्यस्तै, कक्षा ४-५ मा पाठ्यघण्टा ४ र वार्षिक कार्यघण्टा १२८ तथा कक्षा ६-८ मा पनि पाठ्यघण्टा ४ र वार्षिक कार्यघण्टा १२८ को स्थानीय विषय राख्न पाउने व्यवस्था गरेको छ । यो शैक्षिक विकेन्द्रीकरणको एउटा प्रयास हो । शैक्षिक बिकेन्द्रीकरणलाई प्रभावकारी रुपमा कर्यान्वयनमा ल्याउने बिभिन्न साधन मध्ये पाठ्क्रमको स्थानीयकरण पनि एक हो । स्थानीय पाठ्यक्रमलाई शैक्षिक बिकेन्द्रीकरणको एउटा पक्षका रुपमा लिन सकिन्छ । जस अर्न्तगत पाठ्यक्रम आफैले निर्माण गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने र आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गर्ने कार्यहरु पर्दछन् । उदाहरणको रुपमा शैक्षिक सत्र २०७७ बाट कक्षा १ मा लागू गरिने पाठ्यक्रमलाई लिन सकिन्छ । स्थानीय पाठ्यक्रमप्रति अपनत्व बढी हुने भएकोले यसले राखेका उद्देश्यहरु सजिलै प्राप्त हुने सम्भावना रहन्छ । साथै स्थानीय पाठ्यक्रमको सम्बन्ध अन्य विषय तथा क्षेत्रसंग पनि हुने भएकाले यसले समग्रमा शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्य पूर्ति गर्नमा अहम् भूमिका निर्वाह गर्दछ ।

शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणको क्रममा यस क्षेत्रका शिक्षासंग सरोकार राख्ने शिक्षाविद, पाठ्यक्रमविद, समाजसेवी, जनप्रतिनिधी, नगर शिक्षा समिति, शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, अभिभावक, विद्यार्थी, गैर सरकारी संस्था तथा सरोकारवाला सम्पूर्ण पक्षसँग छलफल गरी परामर्श लिइएको हो । सम्बन्धित पक्षबाट प्राप्त सुझावहरु नै पाठ्यक्रमको मूल आधार रहेको छ । छलफलबाट संकलन गरिएका आवश्यकताहरुलाई आठ ओटा क्षेत्रहरुमा समेटेर पाठ्यक्रम तयार पारिएको छ । हाम्रो नगरपालिका क्षेत्रमा नगरपालिकाको परिचय, साँध सीमाना र वडाको नक्साङ्कन सम्मको विषयवस्तु रहेको छ । त्यस्तै नगरपालिकामा मनाइने विभिन्न चाँडपर्वहरु, सामाजिक शिष्टाचार तथा सहिष्णुता, स्थानीय गीत संगीतलाई हाम्रो समुदाय, संस्कृति

तथा मूल्यमान्ताहरु क्षेत्रमा राखिएको छ । शुक्लाफाँटा नगरपालिकामा रहेका वन जंगल, नदीनाला, ताल, जडीबुटी आदिका लागि हाम्रा प्राकृतिक स्रोत तथा सम्पदाहरु क्षेत्र रहेको छ भने धार्मिक र प्राकृतिक महत्व बोकेका नगरपालिका मुख्य मुख्य स्थानहरुको प्रचार प्रसार, संरक्षण र संवर्द्धन गर्न तथा पर्यटन व्यवसायबाट शुक्लाफाँटाको आर्थिक विकासमा टेवा पुर्‍याउन पाठ्यक्रममा हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरु क्षेत्र समावेश गरिएको छ । त्यस्तै नगरपालिका भित्र रहेका विभिन्न पेशा, व्यवसायहरुसंग परिचित गराई तिनलाई आधुनिक प्रविधियुक्त बनाउन हाम्रो पेशा, व्यवसाय तथा प्रविधि क्षेत्र राखिएको छ । स्वास्थ्य, सरसफाई र वातावरण संरक्षण क्षेत्र अन्तर्गत व्यक्तिगत सरसफाई, वातावरणको सरसफाई तथा स्थानीय खेलहरु समावेश गरिएका छन् । दैनिक जीवनमा घट्ने विभिन्न दुर्घटना तथा विपद्हरुबाट सावधान हुने गुणको विकास गर्न विपद् तथा जोखिम व्यवस्थापन राखिएको छ । हाम्रो कृषि क्षेत्रमा स्थानीय कृषि उपजहरु, औजारहरु तथा करेसाबारी र फूलबारी निर्माण सम्मको विषयवस्तु रहेको छ ।

यस पाठ्यक्रममा भूगोल, सामाजिक अध्ययन, वातावरण, स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा, सृजनातत्मक कला, कृषि शिक्षा आदि जस्ता विषयवस्तुलाई स्थानीय परिवेश र आवश्कता अनुसार एकिकृत रुपमा समेटेर अर्न्तविषयक ढाँचामा तयार पारिएको छ । यसले विद्यार्थीमा शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको सामान्य परिचय दिन, यहाँ रहेका साँस्कृतिक मूल्यमान्यताहरुको पहिचान, सम्मान र सहभागिता जनाउन, प्राकृतिक स्रोत साधनको पहिचान, संरक्षण र सदुपयोग गर्न, पर्यटकीय स्थलहरुको पहिचान गर्न, स्थानीय पेशा, व्यवसाय तथा प्रविधिप्रति परिचित भई श्रमप्रति सम्मान गर्न, स्वास्थ्य, सरसफाई तथा वातावरण संरक्षण गर्न, विपद् तथा जोखिमप्रति परिचित तथा सजग रहन र स्थानीय कृषि उपज तथा औजारहरुप्रति परिचित भई तिनको सामान्य प्रयोग गर्न सक्षमता विकास गर्ने उद्देश्य राखेको छ ।

स्थानीय विषय हाम्रो शुक्लाफाँटाको आवश्यकता :

१. शुक्लाफाँटा नगरपालिको भौगोलिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, धार्मिक, आर्थिक आदि पक्षका बारेमा परिचित गराउन
२. शुक्लाफाँटा नगरपालिका भित्रका स्थानीय कला, संस्कृति, मूल्यमान्यता, प्राकृतिक स्रोत साधन र पर्यटकीय स्थल आदिको संरक्षण तथा सम्वर्द्धन गर्न
३. स्थानीय परम्परागत पेशा, व्यवसाय र प्रविधिको पहिचान, संरक्षण तथा संम्बर्द्धन गरी त्यसलाई आधुनिक प्रविधिसँग सम्बन्धित गराउन
४. विभिन्न समयमा हुन सक्ने विपद् तथा जोखिमको पहिचान, विपद तथा जोखिमबाट जोगिन र धनजनको क्षति न्यूनिकरण गर्न
५. नगर क्षेत्रभित्रको शिक्षा, स्वास्थ्य, सरसफाई र वातावरण प्रतिको सचेतना बृद्धि गर्न
६. स्थानीय कृषि उपज तथा कृषि औजारहरु प्रति परिचित भई कृषिमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गर्न ।

२. विद्यालय शिक्षाको राष्ट्रिय उद्देश्य

राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ ले विद्यालय शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्यहरू निम्नानुसार निर्धारण गरेको छ :

क) प्रत्येक व्यक्तिमा अन्तर्निहित प्रतिभा प्रस्फुटन गरी व्यक्तित्व विकास गर्ने

ख) सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रका मूल्य तथा मान्यताप्रति प्रतिबद्ध, राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रति बफादार, स्वाभिमानी, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विविधतालाई सम्मान गर्ने, चरित्रवान्, नैतिकवान् एवम् जिम्मेवार नागरिक तयार गर्ने

ग) श्रमप्रति सम्मान एवम् सकारात्मक सोच भएका, रोजगार तथा स्वरोजगारउन्मुख, उत्पादनशील, उद्यमशील र सीपयुक्त नागरिक तयार गर्ने

घ) व्यक्तिको सामाजिकीकरणमा सहयोग गर्दै सामाजिक सद्भाव तथा सहिष्णुता र राष्ट्रिय एकता सुदृढ गर्न सहयोग पुऱ्याउने

ङ) प्राकृतिक तथा राष्ट्रिय सम्पदा र पर्यावरणको संरक्षण, संवर्द्धन र सदुपयोग गर्दै दीगो विकासमा योगदान गर्ने सचेत नागरिक तयार गर्ने

च) प्रत्येक व्यक्तिमा शान्ति, मानव अधिकार, समानता, समावेशिता र सामाजिक न्यायका मान्यताअनुरूपको आचरण विकास गरी समतामूलक, समावेशी, न्यायपूर्ण र समाजवादउन्मुख राष्ट्र निर्माणमा मद्दत गर्ने

छ) राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रतिस्पर्धी, आधुनिक सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रयोग गर्न सक्ने विश्वपरिवेश सुहाउँदो दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने

ज) वैज्ञानिक अवधारणा, तथ्य, सीप, सिद्धान्त तथा प्रविधिको प्रयोग गर्न सक्ने वैज्ञानिक सुझबुझ भएका र खोज तथा अनुसन्धानमुखी जनशक्ति तयार गर्ने

झ) रचनात्मक तथा समालोचनात्मक चिन्तन गर्ने, जीवनोपयोगी सीप भएका, सहिष्णु र भाषिक सक्षमतामा निपूर्ण नागरिक तयार गर्ने

ञ) नेपाली मौलिक कला, संस्कृति, सौन्दर्य, आदर्श तथा वैशिष्ट्यहरूको संरक्षण, संवर्द्धन र विस्तारतर्फ अभिप्रेरित भई नेपाली पहिचानप्रति गौरव गर्ने नागरिक तयार गर्ने

ट) जलवायु परिवर्तन तथा प्राकृतिक एवम् मानव सिर्जित प्रकोपप्रति सचेत रही सम्भावित जोखिम न्यूनीकरण तथा विपद् व्यवस्थापन गर्न सक्षम नागरिक तयार गर्ने

ठ) सामाजिक न्यायमा आधारित समृद्ध राष्ट्र निर्माणका निम्ति आवश्यक मानव संसाधनको विकास गर्ने

३. विद्यालय शिक्षाको तहगत संरचना

राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ ले विद्यालय शिक्षालाई आधारभूत र माध्यमिक गरी दुई तहमा बाँडेको छ । आधारभूत तहको कक्षा १ मा प्रवेश गर्नुपूर्व १ वर्षको प्रारम्भिक बालविकास शिक्षाको व्यवस्था हुने छ । विद्यालय शिक्षाको संरचनामा कक्षा १ देखि ८ सम्म गरी आठ वर्ष अवधिको आधारभूत शिक्षा र कक्षा ९ देखि १२ सम्मको चार वर्ष अवधिको माध्यमिक शिक्षा कायम गरिएको छ । माध्यमिक शिक्षा साधारण, प्राविधिक तथा व्यावसायिक र परम्परागत गरी तीन धारको हुने छ । माध्यमिक शिक्षाको प्राविधिक तथा व्यावसायिक धारतर्फ थप एक वर्ष अवधिको व्यावहारिक अभ्यास *(Apprenticeship)* समेटिने छ । सिकारुको उमेर, सिकाइ क्षमतास्तर तथा

बालमनोविज्ञान समेतलाई आधार मानी विद्यालय शिक्षाको तहगत र कक्षागत संरचना निम्न बमोजिम निर्धारण गरिएको छ :

तालिका १ : विद्यालय शिक्षाको तहगत र कक्षागत संरचना

विद्यालयको तह	कक्षा	उमेर समूह	सिकाइ क्षमतास्तर
प्रारम्भिक बालविकास	प्रारम्भिक बालविकास शिक्षा	४ वर्ष	
आधारभूत	कक्षा १ - ३	५ देखि ७ वर्षसम्म	तह १
	कक्षा ४ - ५	८ देखि ९ वर्षसम्म	तह २
	कक्षा ६ - ८	१० देखि १२ वर्षसम्म	तह ३
माध्यमिक	कक्षा ९ - १०	१३ देखि १४ वर्षसम्म	तह ४
	कक्षा ११ - १२	१५ देखि १६ वर्षसम्म	तह ५

४. विद्यालय शिक्षाको पाठ्यक्रम संरचना

राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ अनुसार विद्यालय तहको पाठ्यक्रम संरचना निम्नानुसार रहेको छ :

४.१ प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षाको पाठ्यक्रम संरचना

तालिका २ : प्रारम्भिक बालविकास शिक्षाको पाठ्यक्रम संरचना

क्र.सं.	सीपका क्षेत्रहरू	सीपहरू	वार्षिक समय (घण्टामा)
१.	आधारभूत सीप सिकाइका क्षेत्र	क) शारीरिक सीप ख) संवेगात्मक सीप ग) सामाजिक, सांस्कृतिक र नैतिक सीप घ) बौद्धिक तथा मानसिक सीप ङ) स्वास्थ्य, पोषण, सुरक्षा र वातावरण सीप च) सिर्जनात्मक सीप	३८४
२.	विषयगत सीप सिकाइका क्षेत्र	क) भाषिक सीप ख) पूर्व गणितीय सीप ग) दृश्यकला, कार्य तरिका र सिर्जनशीलता घ) वरपरको वातावरण ङ) सामाजिक सीप	१९२
		जम्मा	५७६

उपर्युक्त तालिकामा उल्लिखित क्रियाकलाप र समय बाहेक मनोरञ्जन क्रियाकलाप, बाह्य खेल र आराम गर्ने समय गरी कम्तीमा दैनिक १ घण्टाका दरले वर्षभरिमा २५६ घण्टासम्म वार्षिक समय थप हुनसक्ने छ ।

४.२ आधारभूत शिक्षा (कक्षा १-३) को पाठ्यक्रम संरचना

तालिका ३ : आधारभूत शिक्षा (कक्षा १-३) को पाठ्यक्रम संरचना

क्र.स.	विषयसम्बन्धी क्रियाकलाप	पाठ्य घण्टा वार्षिक	वार्षिक कार्यघण्टा
१.	भाषिक सीप विकास सम्बन्धी क्रियाकलाप –नेपाली	५	१६०
२.	भाषिक सीप विकास सम्बन्धी क्रियाकलाप –अङ्ग्रेजी)	४	१२८
३.	गणितीय सीप विकास सम्बन्धी क्रियाकलाप	४	१२८
४.	विज्ञान, स्वास्थ्य र शारीरिक शिक्षा सम्बन्धी क्रियाकलाप	४	१२८
५.	सामाजिक अध्ययन, चारित्रिक विकास तथा सिर्जनात्मक कला सम्बन्धी क्रियाकलाप	४	१२८
६.	मातृभाषिक सीप/स्थानीय विषयवस्तु सम्बन्धी क्रियाकलाप	५	१६०
	जम्मा	२६	८३२

पठनपाठन सञ्चालनका लागि उपयोग भएको ३२ घण्टाको समयावधिलाई १ पाठ्य घण्टा *(Credit hour)* मानिएको छ ।)

उल्लिखित संरचनाका आधारमा पाठ्यक्रम निर्माण तथा गर्दा निम्नलिखित पक्षहरू समावेश गरिने छ :

१. भाषिक सीप अन्तर्गत सुनाइ, बोलाइ, पढाइ, लेखाइ सीपको विकास, शब्दभण्डार, आधारभूत सञ्चार सीपको विकास जस्ता पक्षहरूमा ध्यान दिइने छ । गणितीय सीप अन्तर्गत सङ्ख्या र अङ्कको अवधारणाका साथै व्यावहारिक गणितीय ज्ञान तथा व्यावहारिक गणितीय सीपको विकास र प्रयोगमा ध्यान दिइने छ ।

२. विज्ञान, स्वास्थ्य र शारीरिक शिक्षासम्बन्धी क्रियाकलापहरू अन्तर्गत वैज्ञानिक सोच तथा सीपको प्रयोग, विज्ञान, वातावरण, स्थानीय पर्यावरण, स्वास्थ्य र शारीरिक शिक्षा, प्रविधि आदि सिकाइका क्षेत्र अन्तर्गत पर्ने विषयवस्तुहरूसँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू समावेश गरिने छ ।

३. सामाजिक अध्ययन, चारित्रिक विकास तथा सिर्जनात्मक कलासम्बन्धी क्रियाकलाप अन्तर्गत सामाजिक मूल्य र मान्यता, चारित्रिक विकास, सिर्जनात्मकता, कला र संस्कृति, जीवनोपयोगी सीप तथा सूचना र सञ्चार प्रविधि आदि सिकाइका क्षेत्रअन्तर्गत पर्ने विषयवस्तुहरूसँग सम्बन्धित क्रियाकलाप समावेश गरिने छ ।

४. स्थानीय विषयअन्तर्गत मातृभाषा, स्थानीय इतिहास तथा संस्कृति, संस्कृत भाषा र स्थानीय ज्ञान, सिप, कला तथा प्रविधिमा आधारित विषयसँग सम्बन्धित क्रियाकलाप

पर्ने छन् । सिर्जनात्मक सीप विकाससम्बन्धी क्रियाकलापलाई अन्य विषयक्षेत्रका क्रियाकलापहरूसँग पनि सम्बन्धित गराउनुपर्ने

५. स्थानीय विषयको पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्री विद्यालयले स्थानीय विज्ञ, अभिभावक तथा स्थानीय तहको सहयोग र समन्वयमा विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्नेछ ।

६. संस्कृत, गुरुकुल, गुम्बा/विहार, मदर्सा, किरात मुन्धुम जस्ता परम्परागत शिक्षा पद्धतिका हकमा नेपाली र सामाजिक विषय बाहेक अन्य विषयहरू परम्परागत शिक्षा पद्धति अनुसार अनुकूलन र विकास गरी कार्यान्वयन गर्न सकिने छ ।

७. संस्कृत तथा परम्परागत शिक्षा तर्फको कक्षा १-३ लाई एकिकृत सिद्धान्त अनुरूप साधारण शिक्षा सरहको शिक्षा प्रदान गरिने छ । यस शिक्षामा मातृभाषाका सट्टामा सम्बन्धित भाषा –संस्कृत रचना, भोट भाषा, अरेबिक र उर्दू भाषा, लिम्बू भाषा आदि) का पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्री कार्यान्वयन गरिने छ ।

८. विज्ञान तथा वातावरण, सामाजिक अध्ययन, स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा र सिर्जनात्मक कला विषयलाई अन्तर विषयक ढाँचाको पाठ्यक्रमका रूपमा हाम्रो सेरोफेरो विषयक्षेत्रमा समावेश गरी समग्रमा गणित, नेपाली भाषा, अङ्ग्रेजी भाषा र हाम्रो सेरोफेरो विषय क्षेत्रलाई समावेश गरी बहु विषयक ढाँचाको एकिकृत पाठ्यक्रम विकास गरिने छ । त्यसै गरी कक्षा १-३ का विद्यार्थीका लागि आवश्यक हुने व्यवहारकुशल सीपहरूलाई आवश्यकतानुसार सबै विषयक्षेत्र र कक्षामा एकिकृत गरिने छ ।

४.३ आधारभूत शिक्षा (कक्षा ४-५) को पाठ्यक्रम संरचना

तालिका ४ : आधारभूत शिक्षा (कक्षा ४-५) को पाठ्यक्रम संरचना

क्र. स.	विषय	पाठ्य घण्टा	वार्षिक कार्यघण्टा
१.	नेपाली	५	१६०
२.	अङ्ग्रेजी	५	१६०
३.	गणित	५	१६०
४	विज्ञान तथा प्रविधि	५	१६०
५.	सामाजिक अध्ययन तथा मानव मूल्य शिक्षा	५	१६०
६.	स्वास्थ्य, शारीरिक तथा सिर्जनात्मक कला	३	९६
७.	मातृभाषा/स्थानीय विषय	४	१२८
	जम्मा	३२	१०२४

उल्लिखित संरचनाका आधारमा पाठ्यक्रम निर्माण गर्दा निम्न लिखित पक्षहरू समावेश गरिने छ :

१. भाषिक विषय अन्तर्गत सुनाइ, बोलाइ, पढाइ, लेखाइ सीपको विकास, शब्दभण्डार, आधारभूत सञ्चार सीप, अभिव्यक्ति सीपको विकास जस्ता पक्षहरूमा ध्यान दिनुपर्दछ ।

गणित अन्तर्गत सङ्ख्या र अङ्कको अवधारणाका साथै व्यावहारिक गणितीय ज्ञान तथा सीपको विकास र प्रयोगमा ध्यान दिनुपर्दछ । विज्ञान तथा प्रविधि शिक्षासम्बन्धी क्रियाकलापहरू अन्तर्गत वैज्ञानिक सोच तथा सीपको प्रयोग, विज्ञान, वातावरण, स्थानीय पर्यावरण, सूचना र सञ्चार प्रविधि आदि सिकाइका क्षेत्रअन्तर्गत पर्ने विषयवस्तुहरू समावेश गरिने छ । सामाजिक अध्ययन तथा मानवमूल्य शिक्षा अन्तर्गत नेपालको भौगोलिक, सामाजिक तथा ऐतिहासिक पक्ष, सामाजिक मूल्य र मान्यता, चारित्रिक विकास, कला र संस्कृति, जीवनोपयोगी सीप, नागरिक चेतना आदि विषयवस्तुहरू समावेश गरिने छ । स्वास्थ्य, शारीरिक तथा सिर्जनात्मक कला अन्तर्गत शारीरिक तन्दुरुस्ती, स्वस्थकर बानी, सरसफाइ र जीवनोपयोगी सीप, सिर्जनात्मकता आदिसँग सम्बन्धित विषयवस्तुहरू समावेश गरिने छ । सिर्जनात्मक सीप विकाससम्बन्धी क्रियाकलापलाई अन्य विषयक्षेत्रका क्रियाकलापहरूसँग पनि सम्बन्धित गराउनुपर्दछ । स्थानीय विषयअन्तर्गत मातृभाषा, स्थानीय इतिहास तथा संस्कृति, संस्कृत भाषा र स्थानीय ज्ञान, सीप, कला तथा प्रविधिमा आधारित विषयसँग सम्बन्धित क्रियाकलाप पर्ने छन् । स्थानीय विषयको पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्री विद्यालयले स्थानीय तहको सहयोग र समन्वयमा स्थानीय विज्ञ तथा अभिभावकको संलग्नतामा विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने छ ।

२. संस्कृत तथा परम्परागत शिक्षा अन्तर्गत आधारभूत शिक्षा –कक्षा ४-५) लाई साधारण शिक्षा सरहको शिक्षा प्रदान गरिने छ । यसअन्तर्गत सामाजिक अध्ययन तथा मानवमूल्य शिक्षा विषयसँग सम्बन्धित विषय क्षेत्रलाई आवश्यकताका आधारमा थपघट गरी यस शिक्षाका पाठ्य सामग्रीलाई सन्दर्भ र औचित्यका आधारमा अनुकूलन गरिने छ । मातृभाषाका सट्टामा सम्बन्धित भाषा –संस्कृत रचना, भोट भाषा, अरेबिक र उर्दू भाषा, लिम्बू भाषा इत्यादि) का पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्री कार्यान्वयन गरिने छ ।
३. गुरुकुल शिक्षातर्फ स्वास्थ्य, शारीरिक तथा सिर्जनात्मक कला विषयका सट्टामा वेद वा नीतिशास्त्र वा मानवमूल्य शिक्षा विषय अध्ययन अध्यापन गर्न सकिने छ ।

५. तहगत सक्षमता

५.१ आधारभूत शिक्षा (कक्षा १-३) का सक्षमताहरु

१. आधारभूत भाषिक तथा सञ्चार सीपको विकास र प्रयोग
२. आधारभूत गणितिय अवधारणा र सीपको विकास र प्रयोग
३. अनुशासन, सदाचार र स्वावलम्बन जस्ता सामाजिक एवम् चारित्रिक गुणको विकास
४. विज्ञान, वातावरण, सूचना प्रविधि सम्बन्धि आधारभूत ज्ञानको विकास
५. शारीरिक तन्दुरुती, स्वस्थकर बानी र जीवनोपयोगी सीपको विकास
६. कला तथा सौन्दर्यप्रति अभिरुची र सिर्जनात्मकताको विकास
७. आफ्नो परिवेशसँग परिचित भई विभिन्न जातजाति, धर्म, भाषा, संस्कृति, क्षेत्रप्रति सम्मान र समभावको विकास

५.२ आधारभूत शिक्षा (कक्षा ४-५) का सक्षमताहरु

१. देश प्रेमको भावना एवम लोकतान्त्रिक मूल्य मान्यता र संस्कारको विकास
२. आधारभूत भाषिक तथा संचार सीपको विकास र व्यवहारिक प्रयोग
३. आधारभूत गणियि अवधारणा र सीपको विकास र प्रयोग
४. नैतिकता, अनुशासन, सदाचार र स्वावलम्बन जस्ता सामाजिक मूल्य मान्यता एव्म चारित्रिक गुणको विकास
५. विज्ञान, वातावरण, सूचना प्रविधि सम्बन्धि आधारभूत ज्ञान र सीपको विकास
६. शारीरिक तन्दुरुस्ती, स्वस्थकर बानी, सरसफाई र जीवनोपयोगी सीप तथा व्यवहारकुसल सीपको विकास
७. कला तथा सौन्दर्य प्रति अभिरुचि, सिर्जनात्मक र समालोचनात्मक सीपको विकास
८. आफ्नो परिवेश सँग परिचित भई विभिन्न जातजाति, धर्म,भाषा, संस्कृति, क्षेत्रप्रति सम्मान र समभावको विकास

६. हाम्रो शुक्लाफाँटा विषयका तहगत सक्षमता

आधारभूत तह (कक्षा १-३) को स्थानीय विषयको पाठ्यक्रमले बालबालिकाहरुमा निम्न लिखित सक्षमता विकास गर्ने उद्देश्य राखेको छ :

१. शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको सामान्य परिचय
२. सांस्कृतिक मूल्य मान्यताहरुको पहिचान, सम्मान र सहभागिता
३. प्राकृतिक स्रोत साधनको पहिचान, संरक्षण र सदुपयोग
४. पर्यटकीय स्थलहरुको पहिचान
५. पेशा, व्यवसाय र प्रविधिसित परिचित भई श्रमप्रति सम्मान
६. स्वास्थ्य, सरसफाई र वातावरण संरक्षण प्रति सचेतता
७. विपद् तथा जोखिम पहिचान तथा त्यसप्रति सजग
८. स्थानीय कृषि उपज, औजारहरुको परिचय र सामान्य प्रयोग

७. हाम्रो शुक्लाफाँटा विषयको कक्षागत सिकाइ उपलब्धि :

क्षेत्रहरु	कक्षा -१	कक्षा -२	कक्षा -३
१. हाम्रो नगरपालिका	१. आफ्नो परिचय बताउन २. आफ्नो विद्यालयको परिचय दिन	१. शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको सीमाना बताउन २. शुक्लाफाँटा नगरपालिको वडागत विभाजन बताउन ३. आफु बसेको वडाको साँध सीमाना बताउन	१. शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति वर्णन गर्न २. नगरपालिकामा भएका संघ संस्थाको परिचय दिन ३. आफ्नो वडाको नक्साङ्कन गर्न
२. हाम्रो समुदाय, संस्कृति र मूल्य मान्यताहरु	३. आफ्नो परिवारका सदस्यहरुको एक आपसी नाता बताउन । ४. परिवारका सदस्यहरुसंग नाता अनुसार उपयुक्त अभिवादन गर्न ५. परिवारमा मनाईने चाडपर्वहरुको नाम बताउन ६. स्थानीय बालगीत गाउन	४. छिमेकीहरुसँगको नाता सम्बन्ध बताउन ५. छिमेकीहरुसंग नाता अनुसार अभिवादन गर्न ६. छिमेकमा मनाईने विभिन्न चाडपर्वहरुमा सहभागिता जनाउन ७. परिवारमा मनाउने चाडपर्व विशेषका परिकारहरुको परिचय दिन । ८. स्थानीय गीत लय मिलाएर गाउन ।	४. समुदाय र विद्यालयमा उपयुक्त अभिवादन र शिष्टाचार गर्न ५. समुदायमा मनाईने विभिन्न चाडपर्वमा सहभागिता जनाउन ६. वडामा रहेका धार्मिक स्थलको परिचय दिन ७. स्थानीय गीत स्वर मिलाई गाउन र नाच्न
३. हाम्रा प्राकृतिक स्रोत र सम्पदाहरु	७. आफ्नो वरपरका वोटविरुवाहरुको पहिचान गर्न ८. आफ्नो वरपरका नदी तथा तालहरुको नाम बताउन	९. शुक्लाफाँटा नगरपालिका भित्र रहेका प्रमुख नदी तथा तालहरुको परिचय दिन १०. आफ्नो समुदायमा पाईने विभिन्न जडीबुटीहरु पहिचान गर्न	८. प्राकृतिक स्रोत तथा सम्पदाको परिचय दिन ९. सामुदायिक वनको परिचय र महत्व बताउन १०. नगर क्षेत्रभित्र पाइने जडीबुटीहरुको सामान्य परिचय दिन ।
४. हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरु	९. शुक्लाफाँटा नगरपालिकाका पर्यटकीय स्थलहरुको नाम बताउन	११. हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरुको सामान्य परिचय दिन	११. शुक्लाफाँटा नगरपालिकामा रहेका पर्यटकीय स्थलहरुको वर्गीकरण गर्न १२. शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको सामान्य परिचय दिन

क्षेत्रहरु	कक्षा -१	कक्षा -२	कक्षा -३
५. हाम्रो पेशा, व्यवसाय तथा प्रविधि	१०. परिवारका सदस्यको पेशा र व्यवसाय बताउन ११. घरायसी काममा आउने स्थानीय प्रविधिको पहिचान गर्न	१२.समुदायको पेशा र व्यवसाय बताउन १३. घरायसी काममा प्रयोग हुने आधुनिक प्रविधिको नाम बताउन	१३. नगरक्षेत्रका पेशा र व्यवसायको परिचय दिन १४. प्रविधिको परिचय र महत्व बताउन
६. स्वास्थ्य, सरसफाई तथा वातावरण संरक्षण	१२. शरीरका बाहिरी अंगहरुको नाम बताइ ती अंगहरुको सरसरफाई गर्न १३. आफुले खाने विभिन्न खानेकुराहरुको नाम बताउन १४. शौचालयको प्रयोग गर्ने बानीको विकास गर्न १५. सामान्य स्थानीय खेल खेल्न ।	१४. शरीरका बाहिरी अंगहरुको काम बताउन १५. घर आँगन र कक्षाकोठाको सरसफाई गर्न १६. स्वस्थकर खानेकुराहरुको परिचय दिन १७. शौचालयको उचित प्रयोग गर्न १८. स्थानीय खेलहरु खेल्न ।	१५. शरीरका अंगहरुको सुरक्षाका उपायहरु अपनाउन १६. टोल, छरछिमेक र विद्यालय वातावरणको सरसफाई गर्न १७. खानाको वर्गीकरण गर्न १८. रोगको परिचय दिन १९. समूहमा मिलेर नियमानुसार स्थानीय खेलहरु खेल्न
७. विपद् तथा जोखिम व्यवस्थापन	१६. घरायसी दुर्घटनाहरुबाट सजग रहन १७. प्राकृतिक विपद्को सामान्य परिचय दिन	१९. घर, विद्यालय र बाटोघाटोमा हुने दुर्घटनाहरुबाट बच्ने उपायहरु अपनाउन २०. प्राकृतिक र मानवीय कारणले आइपर्ने विपद्हरु छुट्याउन	२०. सडक दुर्घटनाबाट बच्ने उपायहरु बताउन २१. पानीमा डुब्नबाट बच्ने उपायहरु बताउन २२. करेन्ट लाग्नबाट बच्ने उपायहरु अपनाउन २३. आगलागीबाट बच्ने उपायहरु अपनाउन २१. हावाहुरीको परिचय दिइ यसका असरहरु बताउन

क्षेत्रहरु	कक्षा -१	कक्षा -२	कक्षा -३
८. हाम्रो कृषि	१८. कृषि उपजहरुसँग परिचित हुन १९. कृषि कार्यमा प्रयोग गरिने घरेलु औजारहरु पहिचान गर्न	२१. मौसम अनुसारका कृषि उपजहरुको परिचय दिन २२. घरेलु तथा आधुनिक कृषि औजारहरुको प्रविधि बताउन	२२. कृषिको महत्व बताउन २३. कृषि मलको परिचय दिन २४. सामान्य करेसाबारी ⁄फूलबारी निमार्ण गर्न

८. हाम्रो शुक्लाफाँटा विषयका विषयगत ंक्षेत्र

१. हाम्रो नगरपालिका
२. हाम्रो समुदाय, संस्कृति र मूल्यमान्यताहरु
३. हाम्रा प्राकृतिक स्रोत र सम्पदाहरु
४. हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरु
५. हाम्रो पेशा, व्यवसाय तथा प्रविधि
६. स्वास्थ्य, सरसफाई तथा वातावरण संरक्षण
७. विपद् तथा जोखिम व्यवस्थापन
८. हाम्रो कृषि

९. हाम्रो शुक्लाफाँटा विषयको क्षेत्र र क्रम

सि. न.	क्षेत्रहरु	कक्षा -१	कक्षा -२	कक्षा -३
१.	हाम्रो नगरपालिका	१. आफ्नो परिचय २. आफ्नो विद्यालयको परिचय	१. नगरपालिकाको परिचय (सीमाना) २. नगरपालिकाको वडागत विभाजन ३. आफ्नो वडाका साँध सीमानाहरु	१. नगरपालिकाको अवस्थिति २. नगरपालिकामा भएका संघ संस्था ३. वडाको नक्साकन
२.	हाम्रो समुदाय, संस्कृति र मूल्यमान्यताहरु	१. परिवारमा रहेका सदस्य बीच नाता र उपयुक्त अभिवादन २. परिवारमा मनाईने चाडपर्वहरु ३. स्थानीय गीत	१. छिमेकी बीचको नाता र उपयुक्त अभिवादन २. छिमेकमा मनाईने विभिन्न चाडपर्वमा सहभागिता ३. चाडपर्व विशेषका परिकार ४. स्थानीय गीत	१. समुदाय र विद्यालयमा गरिने अभिवादन तथा शिष्टाचार २. समुदायमा मनाइने चाडपर्वमा सहभागिता ३. वडामा रहेका धार्मिक स्थलहरु ४. स्थानीय गीत
३.	हाम्रा पाकृतिक स्रोत र सम्पदाहरु	१.हाम्रो वरपरका बोटविरुवाहरु २. हाम्रो वरपरका नदी तथा तालहरु	१. नगरपालिकामा रहेका नदी तथा तालहरु २. हाम्रो समुदायमा पाईने जडीबुटीहरु	१. प्राकृतिक स्रोत तथा सम्पदाको परिचय २. हाम्रा सामुदायिक वन ३. नगर क्षेत्रमा पाईने जडीबुटीहरु
४.	हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरु	१.हाम्रा स्थानीय स्तरका पर्यटकीय स्थलहरुको नाम	१. स्थानीय पर्यटकीय स्थलहरुको सामान्य परिचय	१. स्थानीय पर्यटकीय स्थलहरुको वर्गीकरण २. शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको सामान्य परिचय

सि. न.	क्षेत्रहरु	कक्षा -१	कक्षा -२	कक्षा -३
५.	हाम्रो पेशा, व्यवसाय र प्रविधि	१. परिवारको पेशा र व्यवसाय २. घरायसी काममा प्रयोग हुने स्थानीय प्रविधि	१. समुदायको पेशा व्यवसायको सामान्य परिचय २. घरायसी काममा प्रयोग हुने आधुनिक प्रविधि	१. नगरक्षेत्र भित्रका पेशा र व्यवसायहरु २. प्रविधिको परिचय र महत्व
६.	स्वास्थ्य, सरसफाई तथा वातावरण संरक्षण	१. शरीरका विभिन्न अंगहरुको नाम र त्यसको सरसफाई २. हाम्रो भोजन ३. शौचालयको प्रयोग ३. स्थानीय खेलहरु	१. शरीरका बाहिरी अंगहरुको काम २. घरआगन र कक्षाकोठाको सरसफाई ३. स्वस्थकर खानेकुराहरु ४. शौचालयको उचित प्रयोग ५. स्थानीय खेलहरु	१. शरीरका अंगहरुको सुरक्षा २. टोल, छरछिमेक र विद्यालय वातावरणको सरसफाई ३. खानाको वर्गीकरण ४. रोगको परिचय ५. स्थानीय खेलहरु
७.	विपद तथा जोखिम व्यवस्थापन	१. घरायसी दुर्घटनाको परिचय २. प्राकृति विपदको सामान्य परिचय	१. घर, विद्यालय, बाटोघाटोमा हुने दुर्घटनाहरुको परिचय २. प्राकृतिक र मानव निर्मित विपदको परिचय	१. सडक, पानीमा डुब्नु, करेन्ट लाग्नु र आगलागीका दुर्घटनाहरुबाट बच्ने उपायहरु २. प्राकृतिक प्रकोपको असर (हावाहुरी)
८.	हाम्रो कृषि	१. कृषि उपजहरुको नाम २. कृषि उपजमा प्रयोग गरिने घरायसी उपकरणहरु	१. मौसम अनुसारका कृषि उपजहरु २. घरायसी तथा आधुनिक उपकरण नाम र काम	१. कृषिको महत्व २. कृषि मलको परिचय ३. सामान्य करेसाबारी /फूलबारी निर्माण

१०. विषय विस्तृतीकरण

कक्षा -१

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
१. हाम्रो नगरपालिका	१. आफ्नो परिचय बताउन	• मेरो परिचय (नाम, जन्मस्थान, बुवा आमाको नाम, वडा, टोल, नगरपालिका र जिल्लाको नाम)	• विद्यार्थीलाई जन्म स्थानको बारेमा सोधी छलफल गराउने । विद्यार्थीलाई आफू बसेको टोलको नाम सोधी टोल अनुसार समूह निमार्ण गरी छलफल गर्ने र टोलहरु मिली वडा बनेको अवधारणा दिई आफू बसेको वडा नं. पहिचान गराउने । • कञ्चनपुर जिल्लाभित्र शुक्लाफाँटा नगरपालिका भएको नक्सा तथा भिडियो प्रस्तुत गर्ने र विभिन्न स्थानको बारेमा ब्याख्या गर्ने	चित्र, फोटो, नक्सा , भिडियो, अडियो आदि	• जन्मस्थान, वडा नं, टोल र नगरपालिका, जिल्ला र विद्यालयकाको नाम सोधि मूल्याङ्कन गर्ने ।	२०
	२. आफ्नो विद्यालयको परिचय दिन	• हाम्रो विद्यालय (नाम, ठेगाना)	• विद्यालयको चित्र प्रर्दशन गरी जिल्ला सहित उल्लेख गरी विद्यालयको पूरा नामको पहिचान गराउने ।			

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
२. हाम्रो समुदाय, संस्कृति र मूल्यमान्यता हरु	३. आफ्नो परिवारका सदस्यहरुको एक आपसी नाता बताउन	● परिवारका सदस्यहरु बिच एक आपसको नाता (बुवा, आमा, बाजे, बज्यै, काका, काकी, दाजु, दिदी, फुपु, छोरा, छोरी, नाति, नातिनी, भाइ, बहिनी, भतिजा, भतिजी, भदै, भदैनी) आदि	▪ घरपरिवारमा को को बस्नुहुँन्छ भनि सोधि ठूला साना बीचको नाता बताइदिने । छलफल तथा अभिनयको माध्यमबाट परिवारका सदस्यहरुबीच गरिने अभिवादन बारे परिचित गराउने	सूची, भिडियो, अडियो, चित्र, फोटो	● परिवारका सदस्यहरु र तिनीहरु बीचको नाता भन्न लगाउने । परिवारमा मनाईने चाडपर्वहरुको नाम भन्न लगाउने । ● घरपरिवारमा गरिने अभिवादनको अवलोकन गर्ने । ● बाल गीत लय मिलाएर गाउन लगाउने ।	२५
	४. परिवारका सदस्यहरुसंग नाता अनुसार उपयुक्त अभिवादन गर्न	● परिवारमा नाता अनुसार अभिवादन (ढोग गर्नु, नमस्कार, रामराम, सेवा लागि गर्ने)				
	५. परिवारमा मनाईने चाडपर्वहरुको नाम बताउन	● परिवारमा मनाईने चाडपर्वहरु : (दशै, तिहार, गौरा, तिज, माघी, होली, बिसु, श्रीपञ्चमी, ओल्के, आइतबारी) आदि	▪ स्थानीय चाडपर्वहरुको नाम सोध्दै वोर्डमा टिप्दै जाने, भिडियो र चार्ट प्रर्दशन गर्ने र छलफल गराई सहजीकरण गर्ने			
	६. स्थानीय बालगीत गाउन	● स्थानीय बालगीतहरु	● स्थानीय भाषाका बालगीतलाई अडियो र भिडियो प्रयोग गरी लय मिलाएर गाउने र गाउन लगाउने			

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
३. हाम्रा पाकृतिक स्रोत र सम्पदाहरु	७. आफ्नो वरपरका वोटविरुवाहरु को पहिचान गर्न	• हाम्रो वरपरका वोटविरुवाहरु :	• विद्यालय वरपर रहेका बोटविरुवा अवलोकन गराई नाम सोध्ने र नचिनेका वोटविरुवाका नाम बताई दिने र ती वोटविरुवाहरुको सामान्य उपयोगिता बताई दिने	चित्र फोटो भिडियो तस्विर	• आफ्नो वरपर रहेका वोटविरुवाका नाम भन्न लगाउने	२०
	८. आफ्नो वरपरका नदी तथा तालहरुको नाम बताउन	• हाम्रो वरपर रहेका ताल र नदीहरु	• नदी तथा तालहरुको नाम सोधि टिपोट गरी आवस्यकता अनुसार सहजीकरण गर्ने • नदी तथा तालका नामबाट विद्यार्थीहरुको समूह निमार्ण गरी खेलकुद तथा बौद्धिक क्रियाकलापमा सरिक गराउने ।	चित्र फोटो भिडियो तस्विर	• आफ्ना वरपर रहेका ताल र नदीहरु नाम भन्न लगाउन	
४. हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरु	९. शुक्लाफाँटा नगरपालिकामा रहेका पर्यटकीय स्थलहरुको नाम बताउन	• पर्यटकीय स्थलको परिचय • स्थानीय पर्यटकीय स्थलहरु	• शुक्लाफाँटामा रहेका पर्यटकीय स्थहरुको भिडियो वा चित्र प्रर्दशन गर्ने । • बालबालिकाले घुमेको स्थानको स्मरण गराई पर्यटकीय स्थलको परिचय दिने । • चित्र वा भिडियो प्रदर्शनबाट शुक्लाफाँटा नगरपालिका भित्र रहेका पर्यटकीय स्थलहरुको नाम बताउने ।	चित्र भिडियो चार्ट	• शुक्लाफाँटा नगरपालिका भित्र रहेका पर्यटकीय स्थलका नामहरु भन्न र लेख्न लगाउने	१५

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
५. हाम्रो पेशा, व्यवसाय र प्रविधि	१०. परिवारका सदस्यको पेशा र व्यवसाय बताउन	● परिवारका सदस्यको पेशा र व्यवसाय	● परिवारका सदस्यहरुले के के काम गर्नुहुन्छ भनि सोध्ने ● काम अनुसार चित्र, तस्विर, भिडियो प्रर्दशन गरी कामको आधारमा पेशा र व्यवसाय सहजीकरण	चित्र भिडियो तस्विर	● आफ्ना परिवारका सदस्यहरुको पेशा र व्यवसाय भन्न लगाउने	१५
	११. घरायसी काममा आउने स्थानीय प्रविधिको पहिचान गर्न	● घरायसी काममा आउने परम्परागत प्रविधि	● घरायसी काममा प्रयोग आउने प्रविधिको चित्र, भिडियो प्रर्दशन गराई सहजीकरण गर्ने	चित्र भिडियो तस्विर	● घरायसी कामका प्रयोग हुने प्रविधिको नाम सोध्ने	
६. स्वास्थ्य, सरसफाई तथा वातावरण संरक्षण	१२. शरीरका बाहिरी अंगहरुको नाम बताइ ती अंगहरुको सरसरफाई गर्न	● शरीरका बाहिरी अंगहरु ● शरीरका अंगहरुको सरसफाई	● पूर्वज्ञानका आधारमा विद्यार्थीलाई शरीरका बाहिरी अंगहरुको नाम भन्न लगाउने–अंग्रेजी, नेपाली, मातृभाषा) ● शरीरका बाहिरी अंगहरुलाई निर्देशन अनुसार छुन लगाउने ● शरीरका बाहिरी अंगहरुको सरसफाईको क्रियाकलाप गर्ने र गराउने ।	मानव शरीरको पूर्ण कदको चित्र, भिडियो, शौचालय प्रयोगको तस्विर, खानेकुराको चार्ट	● शरीरका बाहिरी अंगहरुको नाम भन्न र लेख्न ● विद्यार्थीको शरीरको सरसफाईको अवलोकन गर्ने	२५
	१३. आफूले खाने खानेकुराहरुको नाम बताउन	● हाम्रो भोजन	● दैनिक खानेकुराका नामहरु भन्न लगााई सहजीकरण गर्ने ।		● दैनिक खानेकुराको नाम भन्न र लेख्न लगाउने	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
	१४. शौचालयको प्रयोग गर्ने बानीको विकास गर्न	• शौचालयको प्रयोग	• शौचालयको प्रयोगको चित्र वा भिडियो प्रर्दशन गरी शौचालयको प्रयोग गर्न सहयोग गर्ने ।		• शौचालय प्रयोगको अवलोकन गर्ने	
	१५. सामान्य स्थानीय खेल खेल्न	• स्थानीय खेल	• स्थानीय खेलहरु खेलाउने		• खेलमा सहभागिताको अवलोकन गन	
७. विपद तथा जोखिम व्यवस्थापन	१६. घरायसी दुर्घटनाहरुबाट सजग रहन	• घरायसी दुर्घटनाको परिचय	• घरमा भएका विभिन्न दुर्घटना जस्तैः लडनु, आगोले पोल्नु, करेन्ट लाग्नु, आदि जस्ता दुर्घटनाका बारेमा विद्यार्थीहरुको अनुभव संकलन गर्ने । • छलफलबाट प्राप्त घटनाहरु टिपोट गरी दुर्घटनाको परिचय दिने ।	भिडियो, तस्विर, चित्र, पोस्टर	• घरायसी दुर्घटनाहरुको नाम भन्न र लेख्न लगाउने • विभिन्न क्रियाकलाप गर्दा विद्यार्थीले सजग भएर गरे नगरेको अवलोकन गर्ने ।	२०
	१७. प्राकृतिक विपद्को सामान्य परिचय दिन	• प्राकृतिक विपदको सामान्य परिचय	• विभिन्न दुर्घटनाहरु भएका चित्र, भिडियो, पोस्टर प्रर्दशन गर्ने • प्राकृतिक विपदहरु जस्तैः हावाहुरी, चट्याङ, बाढिपहिरो आदिका पोस्टर वा भिडियो प्रदर्शन गरी प्राकृतिक विपदको परिचय दिने ।		• प्राकृतिक विपदहरुको नाम सोध्ने	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
८. हाम्रो कृषि	१८. कृषि उपजहरुसँग परिचित हुन	• स्थानीय कृषि उपजहरु	• विद्यार्थीको पूर्वअनुभवका आधारमा खेतबारीमा उत्पादन हुने उपजहरु (तरकारी, अन्न र फलफुलका) नामहरु सोध्ने । • तरकारी, अन्न र फलफूलका आधारमा कृषि उपजका नामलाई वर्गीकरण गर्न सहजीकरण गर्ने • कृषि उपजहरुको चार्ट वा भिडियो प्र्दर्शन गर्ने	भिडियो, तस्विर, चित्र, पोस्टर	• खेतबारीमा उत्पादन हुने उपजहरुका नाम भन्न र लेख्न लगाउने । • तरकारी, अन्न र फलफूलका आधारमा कृषि उपजको वर्गीकरणको तालिका बनाउन	२०
	१९. कृषि कार्यमा प्रयोग गरिने घरेलु औजारहरु पहिचान गर्न	• कृषि कार्यमा प्रयोग गरिने घरायसी औजारहरु	• कृषि कार्यमा प्रयोग गरिने घरायसी औजारहरुको नाम सोधि थप चित्र, भिडियो,चार्ट प्र्दर्शन गरी छलफल गर्ने • घरायसी कृषि औजारको नाम र प्रयोगको सहजीकरण गर्ने		• घरायसी कृषि औजारको नाम भन्न र लेख्न लगाउने ।	

कक्षा -२

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
१. हाम्रो नगरपालिका	१. शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको सीमाना बताउन	• शुक्लाफाँटा नगरपालिको सीमाना (पूर्व–कृष्णपुर, पश्चिमम–शुक्लाफाँटा रा.नि., उत्तरम–चुरे पर्वत, दक्षिण- लालझाडी गा.पा. र शुक्लाफाँटा रा.नि)	• जिल्लाको नक्साको प्रर्दशन गरी शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको सीमाना बताउने • नगरपालिकाको सीमाना उल्लेख भएको नक्सा प्रर्दशन गरी सीमाना चिन्न लगाउने	कञ्चनपुर जिल्लाको राजनीतिक नक्सा शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको वडागत विभाजनको नक्सा	• शुक्लाफाँटा नगरपालिको पूर्व, पश्चिम, उत्तर, दक्षिण सीमाना भन्न लगाउने	२०
	२. नगरपालिकाको वडागत विभाजन बताउन	• नगरपालिको वडागत विभाजन	• नगरपालिकाको वडागत विभाजन नक्सा देखाई वडाको संख्या बताईदिने		• शुक्लाफाँटा नगरपालिको वडाको संख्या भन्न लगाउने	
	३. आफु बसेको वडाको साँध सीमाना बताउन	• वडाको साँधसीमाना	• नगरपालिकाको वडागत विभाजन नक्सा देखाई आफ्नो वडा पहिचान गराई पुर्व,पश्चिम, उत्तर,दक्षिण मा रहेका वडाको बारे सहजीकरण गन		• आफु बसेको वडाको पूर्व, पश्चिम, उत्तर, दक्षिण सीमाना भन्न लगाउने	
२. हाम्रो समुदाय, संस्कृति र	४. आफ्ना छिमेकीहरु सँगको नाता बताउन	• छिमेकीहरु सँगको नाता जस्तै : भिनाजु, फुपाजु, मामा, माईजु, मितबुवा, आमा, बाजे, बज्यै आदि	• पूर्वज्ञानका आधारमा छिमेकी सँगको नाता भन्न लगाउने र थप नाताको लागि सहजीकरण गर्ने	चार्ट, फोटो, पोष्टर, भिडियो	• आफ्नो छिमेकीहरु सँगको नाता सोध्ने	२५

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
मूल्यमान्यताहरु	५. आफ्ना छिमेकीहरुसंग नाता अनुसार अभिवादन गर्न	• छिमेकीहरुको सँग नाता अनुसारको अभिवादन	• विद्यार्थीहरु बिच अभिनय गरी अभिवादन गर्न लगाउने	चार्ट, फोटो पोस्टर भिडियो	• आफ्ना छिमेकीहरु सँग नाता अनुसार अभिवादन गरे नगरेको अवलोकन गर्ने	
	६. छिमेकमा मनाईने विभिन्न चाँड पर्वहरुमा सहभागिता जनाउन	• छिमेकमा मनाईने चाडपर्वमा सहभागिता	• छरछिमेकमा मनाईने चाँडपर्वहरुको सूची बनाई ती चाडपर्वहरुमा विद्यार्थीको सहभागिताको बारेमा छलफल गर्ने • चाँडपर्वमा बालबालिकाहरुको सहभागिता भएको फोटो, पोष्टर, भिडियो प्रदर्शन गर्ने • छरछिमेकमा मनाइने चाँडपर्वहरुमा सहभागिताका लागि प्रेरित गर्ने ।		• छिमेकमा मनाईने चाडपर्वमा बाल बालिकाको सहभागिता अवलोकन गर्ने	
	७. परिवारमा मनाइने चाँड पर्व विशेषका परिकारहरुको परिचय दिन	• चाँडपर्व विशेषका खानेकुराहरु	• चाँडपर्व अनुसारका परिकारहरुको नाम भन्न लगाउने, टिपोट गर्ने र आवश्यकता अनुसार सहजीकरण गर्ने		• चाडपर्व अनुसार परिकारको सूची बनाउन लगाउने	
	८. स्थानीय गीत लय मिलाएर गाउन	• स्थानीय सँस्कृति झल्कने गीतहरु	• स्थानीय सस्कृति झल्कने गीतहरु गाउने र गाउन लगाउने		• स्थानीय सस्कृति झल्कने गीतहरु गाउन लगाउने	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
३. हाम्रा पाकृतिक स्रोत र सम्पदाहरु	९. शुक्लाफाँटा नगरपालिका भित्र रहेका प्रमुख नदी तथा तालहरुको परिचय दिन	● नगरपालिका भित्र रहेका प्रमुख नदी तथा तालहरु	● विद्यार्थीले जानेका नदी तथा तालहरुको नाम भन्न लगाउने र टिपोट गर्ने र आवश्यक अनुसार थप ताल तथा नदीका नामहरु सहजीकरण गर्ने ● नगरक्षेत्र भित्रका ताल तथा नदीहरुको फोटो, चित्र, भिडियो प्रर्दशन गर्ने र आवश्यक अनुसार छलफल गर्ने	चित्र, भिडियो, नक्सा	● नगरपालिका भित्र रहेका प्रमुख नदी तथा तालहरुको नाम सोध्ने	१५
	१०. आफ्नो समुदायमा पाईने विभिन्न जडीबुटीहरु पहिचान गर्न	● समुदायमा पाईने जडीबुटी	● कुनै घरेलु औषधीका रुपमा जडीबुटी प्रयोग गरेका भए त्यसको नाम भन्न लगाई जडीबुटीको परिचय दिने । ● समुदायमा पाइने जडीबुटीहरुको नाम सोधी सूची तयार पारिदिने ● समुदायमा पाइने जडीबुटीहरु (अदुवा, तुलसी, निम, बेसार, हल्दी, घिउकुमारी, पुदिना, अमला, कागती, बेल, पिपला आदि) को नाम बताइदिने र लेख्न लगाउने		● समुदायमा पाईने जडीबुटीका नाम भन्न र लेख्न लगाउने	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
४. हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरु	११. हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरुको सामान्य परिचय दिन	• हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरु तिनको अवस्थिति	• नगरक्षेत्र भित्रका पर्यटकीय स्थलहरुको नाम भन्न लगाउने • नगरपालिकाको नक्सा प्रर्दशन गरी उक्त स्थल कहाँ छन भनि खोज्न लगाउने । • वडागत रुपमा पर्यटकीय स्थलहरुको सूची बनाउन लगाउने • पर्यटकीय स्थलहरुको डकुमेन्टरी प्रर्दशन गर्ने ।	नक्सा, फोटो, भिडियो, डकुमेन्टरी	• नगरक्षेत्र भित्रका पर्यटकीय स्थलहरुको वडागत नामको सूची तयार पार्न	१५
५. हाम्रो पेशा, व्यवसाय तथा प्रविधि	१२. समुदायको पेशा तथा व्यवसाय बताउन	• समुदायको पेशा तथा व्यवसाय	• समुदायमा कसले के काम गर्छ भनि सोधि पेशा र व्यवसायको नाम टिपोट गर्दै सहजीकरण गर्ने । • नजिकको समुदायमा विद्यार्थीहरुको भ्रमण गराई पेशा र व्यवसायको जानकारी दिने ।	फोटो, चित्र, भिडियो	• समुदायको पेशा र व्यवसायको नाम भन्न लगाउने ।	१५
	१३. घरायसी काममा प्रयोग हुने आधुनिक प्रविधिको नाम बताउन	• घरायसी काममा प्रयोग गरिने आधुनिक प्रविधि	• घरायसी काममा प्रयोग गरिने परम्परागत प्रविधिहरुको नाम सोधि तीं प्रविधिहरुसँग मिल्ने आधुनिक प्रविधिको परिचय दिने र त्यस्ता उपकरणहरुको नाम बताईदिने । • आधुनिक अपकरणहरुको चित्र, फोटो, भिडियो प्रर्दशन गरी सहजीकरण गर्ने		• घरायसी काममा प्रयोग गरिने आधुनिक प्रविधिको नाम भन्न लगाउने ।	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
६. स्वास्थ्य, सरसफाई तथा वातावरण संरक्षण	१४. शरीरका बाहिरी अंगहरुको काम बताउन	• शरीरका बाहिरी अंगहरुको काम	• विभिन्न खेलहरुका माध्यमबाट शरीरका बाहिरी अंगहरु (आँखा, नाक, कान, जिब्रो, छाला) को काम प्रष्ट पारिदिने । • शरीरका बाहिरी अंगहरु र तिनीहरुको कामको चार्ट बनाई छलफल गर्ने ।	चार्ट चित्र भिडियो	• शरीरका बाहिरी अंगहरुको नाम र काम सोध्ने ।	२५
	१५. घर आँगन र कक्षाकोठाको सरसफाई गर्न	• घरआँगनको सरसफाई • कक्षाकोठाको सरसफाई	• घरआँगन र कक्षाकोठाको सरसफाई गर्न प्रयोग गरिने सामानहरुको उचित प्रयोग गर्न र फोहरलाई उचित व्यवस्थापन गर्न लगाउने ।		• घरआँगन र कक्षाकोठाको सरसफाई गर्न विद्यार्थीले प्रदर्शन गरेको व्यवहार अवलोकन गर्ने ।	
	१६. स्वस्थकर खानेकुराहरुको परिचय दिन	• स्वस्थकर खानेकुराहरुको परिचय	• खानेकुराको कारणले कोही विद्यार्थी बिरामी परेको अवस्था भए छलफल गरी स्वस्थकर खानेकुराको बारेमा परिचित गराउने । • विद्यार्थीले विहान, दिउसो र बेलुका खाने खानेकुराहरु सोधि टिपोट गरी थप सहजीकरण गर्ने । • शरीरलाई आवश्यक पर्ने सन्तुलित भोजन भएको चार्ट प्रदर्शन गर्ने ।		• स्वस्थकर खानेकुराहरुको नाम सोध्ने ।	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
	१७. शौचालयको उचित प्रयोग गर्न	• शौचालयको उचित प्रयोग	• शौचालयको उचित प्रयोग गर्न विद्यार्थीहरुलाई उत्प्रेरित गर्ने		• शौचालयको उचित प्रयोग गरेको अवलोकन गर्ने	
	१८. स्थानीय खेलहरु खेल्न	• स्थानीय खेलहरु	• स्थानीय खेलहरु खेलाउने		• स्थानीय खेल खेलिरहेको अवस्थाको अवलोकन गर्ने ।	
७. विपद तथा जोखिम व्यवस्थापन	१९. घर, विद्यालय र बाटोघाटोमा हुने दुर्घटनाहरु बाट बच्ने उपायहरु अपनाउन	• घर, विद्यालयमा हुने दुर्घटनाहरु र बच्ने उपायहरु • बाटोघाटोमा हुने दुर्घटनाहरु र बच्ने उपाय	• घर, विद्यालयमा हुने दुर्घटनाहरु विद्यार्थीहरुलाई सोध्ने र ती दुर्घटनाहरुबाट बच्ने उपायहरु छलफल गरी आवश्यक सहजीकरण गर्ने । • बाटोघाटोमा हुने दुर्घटनाहरु विद्यार्थीहरुलाई सोध्ने र ती दुर्घटनाबाट बच्ने उपायहरु छलफल गरी आवश्यक सहजीकरण गर्ने । • घर, विद्यालय र बाटोघाटोमा हुने दुर्घटनाहरु र बच्ने उपायहरुका चित्र, भिडियो प्रदर्शन गर्ने ।	चार्ट, चित्र, भिडियो	• घर, विद्यालयमा हुने दुर्घटनाहरु र ती दुर्घटनाबाट बच्ने उपायहरु भन्न लगाउने । • बाटोघाटोमा हुने दुर्घटनाहरु र ती दुर्घटनाबाट बच्ने उपायहरु सोध्ने ।	२५

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
	२०. प्राकृतिक र मानवीय कारणले आइपर्ने विपद्हरु छुट्याउन	प्राकृतिक र मानवीय कारणले घटने विपदहरु	• हावाहुरी, चट्याङ, आगलागी, भूकम्प, बाढिपहिरो आदिको चित्र तथा भिडियो प्रर्दशन गरी छलफल गर्ने र विपदहरुको सूची बनाउन लगाउने • प्राकृतिक विपद र मानवीय कारणले घटने विपदहरु छुट्याई अलग अलग सूची बनाउन लगाउने र आवश्यकता अनुसार सहजीकरण गर्ने ।		• प्राकृतिक विपद र मानवीय कारणले घटने विपदहरुको सूची तयार पार्न लगाउने • विभिन्न विपदहरुबाट सुरक्षित रहने उपाय भन्न लगाउने	
८. हाम्रो कृषि	२१. मौसम अनुसारका कृषि उपजहरुको परिचय दिन	• मौसम अनुसारको स्थानीय कृषि उपजहरु (तरकारी, अन्न, फलफुल)	• स्थानीय कृषि उपजहरुको नाम सोधी टिपोट गर्ने, • स्थानीय कृषि उपजहरुलाई अन्नबाली, तरकारी र फलफुलमा वर्गीकरण गर्न लगाउने । • हिउदे र वर्षे याममा उत्पादन हुने अन्नबाली, तरकारी र फलफुलको अलग अलग सूची बनाउन लगाउने	चार्ट चित्र भिडियो	• मौसम अनुसारका स्थानीय कृषि उपजहरुलाई अन्नबाली, तरकारी र फलफुलमा वर्गीकरण गर्न लगाउने ।	२०

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
	२२. घरेलु तथा आधुनिक कृषि औजारहरुको प्रविधि बताउन	• कृषि औजारहरु र तिनको काम	• कृषि औजारहरुको नाम सोधी तिनको कार्य छलफल गर्ने । • थप सामग्रीहरुको चित्र प्रर्दशन गरी सहजीकरण गर्न • कृषि औजारहरुको काम सोधी आवश्यकता अनुसार चित्र तथा भिडियो प्रर्दशन गरी सहजीकरण गर्ने ।		• तलका कृषि औजारहरुको काम लेख । • कुटो, कुदालो, हसिया, हलो, डल्लेठो, दाते आदि	

कक्षा -३

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
१. हाम्रो नगरपालिका	१. शुक्लाफाँटा न.पा. को भौगोलिक अवस्थिति वर्णन गर्न	• शुक्लाफाँटा न.पा. को भौगोलिक अवस्थिति (सीमाना, क्षेत्रफल, धरातलीय स्वरुप, वडा संख्या, हावापानी, प्राकृतिक स्रोतहरु आदि)	• कञ्चनपुर जिल्लाको राजनैतिक नक्सा प्रदर्शन गरी शुक्लाफाँटा नगरपालिका पहिचानका गर्न लगाउने र यसको फैलावट तथा क्षेत्रफल सहजीकरण गर्ने । • शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको धरातलीय स्वरुप, वडा संख्या, हावापानी, प्राकृतिक स्रोतहरु आदिका बारेमा छलफल गरी सहजीकरण गर्ने ।	नक्सा, चित्र, चार्ट, पोष्टर, भिडियो	• शुक्लाफाँटा नगरपालिको सीमाना र क्षेत्रफल सोध्ने • शुक्लाफाँटा नगरपालिकाका धरातलीय स्वरुप,वडा संख्या, हावापानी,प्राकृतिक स्रोतहरु सोध्ने ।	२०
	२. नगरपालिकामा भएका संघ संस्थाको परिचय दिन	• शुक्लाफाँटा न.पा. मा रहेका संघ संस्थाहरु	• विद्यार्थीहरुलाई आफ्नो वडामा रहेका संघ संस्थाहरु सोधी नगरपालिका भित्र रहेका संघ सस्थाहरुको चार्ट प्रर्दशन गरी सहजीकरण गर्ने ।		• नगरपालिका भित्र रहेका संघ संस्थाहरुको नाम भन्न र लेख्न लगाउने ।	
	३. आफ्नो वडाको नक्साङ्कन गर्न	• वडाको नक्साङकन	• शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको नक्सा प्रर्दशन गरी आफ्नो वडा पहिचान गर्न लगाउने र वडाको नक्साङ्कन गर्न सहजीकरण गर्ने ।		• आफ्नो वडाको नक्सा बनाउन अभ्यास गराउने ।	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
२. हाम्रो समुदाय, संस्कृति र मूल्य मान्यताहरु	४. समुदाय र विद्यालयमा उपयुक्त अभिवादन र शिष्टाचार गर्न	• समुदाय र विद्यालयमा उपयुक्त अभिवादन र शिष्टाचार	• समुदाय र विद्यालयमा गरिने अभिवादन जस्तै: तिम्रो घरमा पाहुना आउदा तिमी के गर्छौ ? आफुभन्दा सानोले ढोग गर्दा के गर्छौ ? जस्ता प्रश्नहरु सोधी छलफल गरी अभिवादनका शव्दहरु सहजीकरण गर्ने । • विद्यार्थीलाई अभिवादन गर्न जस्तै : (नमस्कार, सेवालागि, रामराम, ढोग) र शिष्टचार जस्तै : (तपाई, हजूर, तिमी) जस्ता शब्दको प्रयोग गरी अभिनय गराई अभिवादन र शिष्टचारको सहजीकरण गर्ने । • अभिवादन र शिष्टाचार सम्बन्धी भिडियो तथा चित्र प्रदर्शन गरी छलफल गर्ने ।	भिडियो, चार्ट, अडियो,	• समुदाय र विद्यालयमा गरिने अभिवादन र शिष्टचार गर्न र शव्दहरु लेख्न लगाउने ।	२५
	५. समुदायमा मनाईने विभिन्न चाडपर्वहरुमा सहभागिता जनाउन	• समुदायमा मनाईने चाडपर्वहरुमा सहभागिता	• समुदायमा मनाईने चाडपर्वहरुमा बालबालिकाहरुको सम्मान सहितको सहभागिता गराउन प्रोत्साहन गर्ने । • विभिन्न चाडपर्वहरुमा बालबालिकाहरुको सहभागिता भएको चित्र, भिडियो प्रदर्शन गर्ने ।		• समुदायका चाडपर्वहरुमा विद्यार्थीको सहभागिता अवलोकन गर्ने ।	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
	६. वडामा रहेका धार्मिक स्थलको परिचय दिन	• वडामा रहेका धार्मिक स्थलहरु	• विद्यार्थीले जानेसुनेको र भ्रमण गरेको धार्मिक स्थलहरु भन्न लगाउने र आवश्यकता अनुसार सहजीकरण गर्ने । • वडामा भएका धार्मिक स्थलहरुको सूची बनाउन लगाउने ।		• वडामा रहेका धार्मिक स्थलको सूची बनाउन लगाउने ।	
	७. स्थानीय गीत स्वर मिलाई गाउन र नाच्न	• स्थानीय गीत र नृत्य	• स्थानीय सस्कृति झल्कने गीत गाउन र नाच्न लगाउने । • स्थानीय संस्कृति झल्केका गीत तथा नृत्य प्रदर्शन गर्ने ।		• विद्यार्थीले गीत गाएको र नाचेको अवलोकन गर्ने ।	
३. हाम्रा पाकृतिक स्रोत र सम्पदाहरु	८. प्राकृतिक स्रोत तथा सम्पदाको परिचय दिन	• प्राकृतिक स्रोत तथा सम्पदाहरुको परिचय	• प्राकृतिक स्रोतहरुका बारेमा छलफल गरी ती स्रोत र सम्पदाहरु प्रकृतिमा निशुल्क रुपमा प्राप्त हुन्छन् भनी विद्यार्थीलाई यसको परिचय दिने । • प्राकृतिक स्रोतहरुमा मानिस कसरी निर्भर रहेको छ भन्ने खालका भिडियो, चार्ट प्रदर्शन गरी छलफल गर्ने ।	चार्ट भिडियो चित्र	• प्राकृतिक स्रोत तथा सम्पदाहरुको हरुको नाम भन्न र लेख्न लगाउने • प्राकृतिक स्रोत तथा सम्पदाहरुमा हामी कसरी निर्भर रहेका छौं भनी वर्णन गर्न लगाउने ।	२०

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
	९. सामुदायिक वनको परिचय र महत्व बताउन	• हाम्रा सामुदायिक वनहरु (परिचय, महत्व)	• वनबाट हामीले के के प्राप्त गर्न सक्छौ ?संरक्षण कसले र कसरी गरेका छन ? भनी छलफल गर्ने र सामुदायिक बनको परिचयका बारेमा सहजीकरण गर्ने साथै यसको महत्व प्रस्तुत गर्न लगाउने		• सामुदायिक वनको परिचय र महत्व सोध्ने र लेख्न लगाउने ।	
	१०. नगर क्षेत्रभित्र पाइने जडीबुटीहरुको सामान्य परिचय दिन ।	• जडीबुटीको परिचय र प्रयोग (तुलसी, नीम, गुर्जो)	• तुलसी, नीम, गुर्जोको बोट, भिडियो तथा चित्र संकलन गरी प्रर्दशन गर्ने • तिनको प्रयोग कुन रोगका लागि र कसरी गरिन्छ भनी छलफल गरी यिनको प्रयोगका बारेमा सहजीकरण गर्ने ।	तुलसी, नीम, गुर्जोको बोट	• जडीबुटीको परिचय दिन लगाउने । • तुलसी, नीम, गुर्जोको प्रयोग भन्न र लेख्न लगाउने । • माथि उल्लेखित जडीबुटीको प्रयोग गरे नगरेको अवलोकन गर्ने वा अभिभावक प्रतिक्रिया लिने ।	
४. हाम्रा पर्यटकीय	११. शु.न.पा. मा रहेका पर्यटकीय स्थलहरुको वर्गीकरण गर्न	• शु.न.पा. का पर्यटकीय स्थलहरुको वर्गीकरण (प्राकृतिक र धार्मिक)	• नगरपालिका भित्र रहेका पर्यटकीय स्थलहरुको नाम सोध्ने र सूची तयार पार्ने ।	वृतचित्र,, फोटो भ्रमण, भिडियो,	• नगरक्षेत्र भित्रका पर्यटकीय स्थलहरुको सूची बनाउन लगाउने ,	१५

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
स्थलहरु			• पर्यटकीय स्थलहरुलाई प्राकृतिक र धार्मिक स्थलमा विभाजन गर्न सहजीकरण गर्ने ।	नक्सा	• नगरक्षेत्र भित्रका पर्यटकीय स्थलहरुलाई प्राकृतिक र धार्मिक स्थलमा वर्गीकरण गर्न लगाउने ।	
	१२. शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको सामान्य परिचय दिन	• शुक्लाफाँटा रा.नि.को सामान्य परिचय	• शुक्लाफाँटा रा.नि.को वृतचित्र वा भ्रमण गराई यसको परिचयका बारेमा सहजीकरण गर्ने ।		• शुक्लाफाँटा रा.नि.को सामान्य परिचय लेख्न लगाउने ।	
५. हाम्रो पेशा, व्यवसाय र प्रविधि	१३. नगरक्षेत्रका पेशा र व्यवसायको परिचय दिन	• नगरक्षेत्र भित्रका पेशा र व्यवसायहरु	• टोल, छिमेक र समुदायका व्यक्तिहरुले अपनाउने पेशा र व्यवसायको नामहरु सोधि टिपोट गर्ने र आवश्यकता अनुसार थप पेशा र व्यवसायहरु सहजीकरण गर्ने ।	चार्ट, भिडियो, वृतचित्र, फोटो	• टोल, छिमेक र समुदायका व्यक्तिहरुले अपनाउने पेशा र व्यवसायको नामहरु सोध्ने ।	१५
	१४. प्रविधिको परिचय र महत्व बताउन	• प्रविधिको परिचय र महत्व	• कुनै पेशा/व्यवसायको वृतचित्र प्रदर्शन गरी त्यसले मानिसको जीवनमा पारेको प्रभावको जानकारी दिने ।		• प्रविधिको परिचय र महत्व भन्न र लेख्न लगाउने	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
			• विभिन्न प्रविधियुक्त साधनहरु जस्तै पानी घटट, जाँतो, टेक्टरको वृतचित्र देखाई विद्यार्थीलाई काम कसरी सरल र छिटो बनाउन सकिन्छ भनी सोधी प्रविधिको परिचय दिने । • विभिन्न परम्परागत र आधुनिक प्रविधिहरुको तुलनात्मक वृतचित्र देखाई प्रविधिको महत्वका बारेमा सहजीकरण गर्ने ।			
६. स्वास्थ्य, सरसफाई तथा वातावरण संरक्षण	१५. शरीरका अंगहरुको सुरक्षाका उपाय अपनाउन	• शरीरका अंगहरुको सुरक्षा (आँखा, नाक, कान, मुख, हात, छाला)	• प्रत्येक विद्यार्थीको शरीरका अंगहरु अवलोकन गर्ने । • विद्यार्थीहरुसंग शरीरका अंगहरुको सरसफाइबारे छलफल गर्ने । • उचित तरिकाले अंगहरुको सफाइ गर्ने तरिका प्रयोग गरी देखाउने र गर्न लगाउने ।	चार्ट, भिडियो, अडियो, चित्र, तस्विर, पम्पलेट	• आँखा, नाक, कान, मुख, हात, छालाको सुरक्षाविधि सोध्ने र क्रियाकलाप अवलोकन गर्ने ।	२५
	१६. टोल, छरछिमेक र विद्यालय वातावरणको	• टोल, छरछिमेक र विद्यालय वातावरणको सरसफाई	• परियोजना कार्यको रुपमा विद्यालय वातावरणको सरसफाईमा विद्यार्थीहरुलाई सरिक गराउने ।		• टोल, छरछिमेक र विद्यालय वातावरणको	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
	सरसफाई गर्न		• टोल, छरछिमेक, सार्वजनिक स्थल, विद्यालय वातावरण आदिको सरसफाईमा वालवालिकाको सहभागिता भएको भिडियोहरु प्रदर्शन गर्ने ।		सरसफाइमा विद्यार्थीको सहभागिता अवलोकन गर्ने ।	
	१७. खानाको वर्गीकरण गर्न	• खानाको वर्गीकरण (शक्तिदिने, शरीरको बृद्धि विकास गर्ने, सुरक्षा गर्ने)	• स्वस्थकर खानेकुराहरु के के हुन भनी विद्यार्थीलाई सोध्ने र विद्यार्थीहरुबाट आएका खानाका नामहरु टिप्दै जाने र ती खानाहरुलाई शक्तिदिने, शरीरको बृद्धि विकास गर्ने र सुरक्षा गर्ने आधारमा वर्गीकरण चार्ट निर्माण गर्न सहजीकरण गर्ने ।		• शक्तिदिने, शरीरको बृद्धि विकास गर्ने र सुरक्षा गर्ने खानाहरुको वर्गीकरण गर्न लगाउने	
	१८. रोगको परिचय दिन	• रोगको परिचय • झाडापखाला, रुघाखोकी, लुतो रोगको लक्षरण र बच्ने उपाय	• विद्यार्थीको स्वास्थ्य अवस्थाका बारे जानकारी लिई रोगको परिचय दिने • झाडापखाला, रुघाखोकी, र लुतो जस्ता रोगहरुको लक्षण, लाग्ने कारण र बच्ने उपायहरु सम्बन्धी चार्ट वा भिडियो प्रर्दशन गरी सिकाई सहजीकरण गर्ने ।		• रोगको परिचय र रोगहरुको कारण, लक्षण र बच्ने उपायहरु सोध्ने ।	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
	१९. समूहमा मिलेर नियमानुसार स्थानीय खेलहरु खेल्न	● स्थानीय खेलहरु	● स्थानीय खेलका नियम प्रष्ट पारिदिने र नियमानुसार खेल्न लगाउने र अवलोकन गर्ने ।		● नियमानुसार खेले नखेलेको अवलोकन गर्ने ।	
७. विपद तथा जोखिम व्यवस्थापन	२०. सडक दुर्घटना बाट बच्ने उपायहरु बताउन	● सडक दुर्घटना र यसबाट बच्ने उपायहरु	● सडकमा भएको दुर्घटनाको स्मरण गराउदै सडक दुर्घटनाको परिचय र यसको कारण सहजीकरण गर्ने । ● ट्राफिक नियम र चिन्हहरुको चार्ट तथा भिडियो प्रदर्शन गरी सडक दुर्घटना बाट बच्ने उपायहरु छलफल गर्ने ।	चार्ट, भिडियो, अडियो, चित्र, तस्विर, पम्पलेट	● सडक दुर्घटनाको कारण प्रस्तुत गर्न लगाउने । ● ट्राफिक नियम तथा चिन्हहरुको चार्ट देखाई विभिन्न प्रश्नहरु सोध्ने ।	२०
	२१. पानीमा डुब्न बाट बच्ने उपायहरु बताउन	● पानीमा डुब्नु र यसबाट बच्ने उपायहरु	● पानीमा डुबेको देखेका छौ ? भनी प्रश्न सोध्ने र पानीमा डुबेको चित्र वा भिडियो प्रर्दशन गरी पानीमा डुब्नबाट बच्ने उपायहरु बारे छलफल गर्ने ।		● पानीमा डुब्न र यसबाट बच्ने उपायहरु सोध्ने ।	
	२२.करेन्ट लाग्न बाट बच्ने उपाय अपनाउन	● करेन्ट लाग्नु र यसबाट बच्ने उपायहरु	● तिमीले करेन्ट लागेको देखेका छौ भनी सोधी करेन्ट लाग्नबाट बच्ने उपायहरुबारे छलफल गर्ने ।		● करेन्ट लाग्नु र यसबाट बच्ने उपायहरु सोध्ने ।	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
	२३. आगलागीबाट बच्ने उपायहरु अपनाउन	• आगलागी र यसबाट बच्ने उपायहरु	• कहिल्यै आगलागी भएको देखेका छौ ? भनी प्रश्न सोध्ने र यसको सम्भावित कारणबारे छलफल गर्ने । • आगलागी सम्बन्धि चित्र वा भिडियो प्रर्दशन गरी यसबाट बच्ने उपायहरु सहजीकरण गर्ने ।		• आगलागी र यसबाट बच्ने उपायहरु सोध्ने ।	
	२४. हावाहुरीको परिचय दिइ यसका असरहररु बताउन	• हावाहुरीको परिचय र यसका असरहररु	• हावाहुरी चलेको देखेका छौ ? यसका असरहरु के के हुन्छन् भनी सोधेर हावाहुरीको असर सम्बन्धि चित्र तथा भिडियो प्रर्दशन गरी छलफल गर्ने ।		• हावाहुरीका असरहरु वर्णन गर्न लगाउने ।	
८. हाम्रो कृषि	२५. कृषिको महत्व बताउन	• कृषिको महत्व	• हाम्रो खानेकुराको श्रोत के हो ? भनी विचारहरु प्रस्तुत गर्न लगाउने र यसको श्रोत कृषि भएको प्रष्ट पार्ने ।	चार्ट भिडियो	• कृषिको महत्व वर्णन गर्न लगाउने	२०
	२६. कृषि मलको परिचय दिन	• कृषि मल (प्राङ्गारिक र रसायनिक)	• विद्यार्थीहरुलाई अनुभवको आधारमा खेतवारीमा मल प्रयोग गरेको स्मरण गराउने । • खेतवारीमा मल किन प्रयोग गरिन्छ भनी छलफल गर्ने । • प्राङ्गारिक र रसायनिक मलको बारेमा प्रष्ट पारिदिने ।		• कृषि मलको बारेमा भन्न र लेख्न लगाउने ।	

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन	कार्य घण्टा
	२७. सामान्य करेसाबारी /फूलबारी निर्माण गर्न	• करेसाबारी /फूलबारी निमार्ण	• विद्यार्थीहरुको समूह निमार्ण गरी क्षेत्र (जमीन) निर्धारण गर्ने । • समूह अनुसार उपलब्ध गराइएको जमीनमा वोट विरुवाहरु रोप्न लगाउने । • आफुले रोपेको विरुवाको आवश्यकता अनुसार मल जल र हेरविचार गर्न लगाउने । • विभिन्न डकुमेन्ट्री प्रदर्शन गरी करेसाबारी /फूलबारी निमार्ण र संरक्षण गर्न प्रेरित गर्ने ।		• विद्यार्थीले निमार्ण गरेको करेसाबारी /फूलबारीको अवलोकन गर्ने ।	

११. सिकाइ सहजीकरण विधि तथा प्रक्रिया

पाठ्यक्रमले अपेक्षा गरेका सक्षमता र सिकाइ उपलब्धि प्राप्तिका निम्ति उपयुक्त वातावरणको सिर्जना गरी शिक्षक, विद्यार्थी र विषयवस्तु बिच सक्रिय अन्तर्क्रिया गर्ने विधि वा प्रक्रियालाई सिकाइ सहजीकरण भनिन्छ । यो एक प्रकारको शिक्षण कला र विज्ञान हो । सिकाइ सहजीकरण प्रक्रिया विद्यार्थी केन्द्रित, सान्दर्भिक र सिकाइका निम्ति सहयोगी हुनुपर्छ । साथै समावेशी सिद्धान्तमा पनि आधारित हुनुपर्दछ । यो योजनाबद्ध र सिकाइ उपलब्धि उन्मुख वा प्रतिफल केन्द्रित हुनुपर्छ । सिकाइ सहजीकरण विधिको छनोट गर्दा मुख्यतया विद्यार्थीको पूर्व ज्ञान, रुचि, क्षमता, चाहना, बालमनोविज्ञान, स्तर, विषयवस्तुको स्वरूप, उपलब्ध स्रोतसाधन, वातावरणीय अवस्था आदिलाई ध्यान गर्नुपर्दछ ।

आधारभूत तह (कक्षा १ - ३) मा शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप गर्दा विद्यार्थी केन्द्रित शिक्षण विधिलाई जोड दिइने छ । शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप गर्दा विशेषतः "गरेर सिक्ने" *(Learing by doing)* को सिद्धान्तअनुसार हरेक क्रियाकलापमा विद्यार्थीहरुको समूह बनाई छलफल, प्रश्नोत्तर, अवलोकन, क्षेत्र/स्थलगत भ्रमण, श्रव्यदृष्य, कथाकथन, वृतचित्र, खेल तथा प्रर्दशन आदि विधिहरुको प्रयोग गरेर सिकारुहरूमा ज्ञान, सीप र अभिवृत्ति विकास गराई शिक्षण सिकाईलाई प्रभावकारी तथा जीवन्त बनाउन प्रयासरत रहनुपर्छ ।

स्थानीय विषयको पाठ्यक्रम सम्बन्धित विषयक्षेत्रको शिक्षणमा प्रयोग हुने शिक्षण विधि तथा प्रविधि छनोट गर्दा ध्यानदिनु पर्ने महत्वपूर्ण पक्षहरु निम्नानुसार छन :

१. **सक्षमता तथा सिकाइ उपलब्धिहरू :** पाठ्यक्रमको लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू अनुसारका सिकाइ उपलब्धि प्राप्त गर्न सक्ने गरी सरल, प्रभावकारी र बालकेन्द्रित शिक्षण विधि छनोट गर्नुपर्छ ।
२. **विषयवस्तुको स्वरूप :** शिक्षण गरिने विषयवस्तुको स्वरूप अनुसार शिक्षण सिकाइका रणनीति, विधि तथा प्रक्रिया छनोट गर्नुपर्दछ ।
३. **बालमनोविज्ञान :** सिकारुको उमेर, इच्छा, रुचि, क्षमता तथा योग्यता, प्रवृत्ति, संवेग, पूर्वज्ञान आदिलाई ध्यान दिई शिक्षण विधि छनोट गर्नुपर्दछ । त्यस्ता विधिले विद्यार्थीलाई उत्प्रेरित गरी सिकाइमा सक्रिय रहन मदत्त गर्नु पर्दछ ।
४. **स्रोत साधनहरूको उपलब्धता :** स्थानीय स्रोत साधनको अधिकतम प्रयोग गर्न सक्ने गरी शिक्षण विधि छनोट गर्नुपर्दछ ।
५. **विद्यालय वातावरण र शिक्षण सिकाइ परिस्थिति :** विद्यालयको आर्थिक , भौतिक तथा वातावरणीय अवस्थालाई ध्यान दिई उपयुक्त शिक्षण विधि छनोट गर्नुपर्दछ ।
६. **समय र विद्यार्थी सङ्ख्या :** विद्यार्थी सङ्ख्या र उपलब्ध समयका आधारमा उपयुक्त शिक्षण विधि तथा रणनीति छनोटमा प्रभाव पार्दछ ।
७. **शिक्षकको योग्यता, क्षमता र रुचि :** शिक्षकको आफ्नो योग्यता, क्षमता, तालिम, शिक्षणप्रतिको लगनशीलता जस्ता पक्षलाई ध्यान दिई उपयुक्त शिक्षण विधिको छनोट गर्नुपर्दछ ।

११.१ सिकाइलाई सहयोग पुऱ्याउने सम्भाव्य केही शिक्षण सिकाइ विधिहरू

आधारभूत तह (कक्षा १-३) मा स्थानीय पाठ्यक्रम हाम्रो शुक्लाफाँटा विषय सिकाई सहजीकरण प्रक्रिया संचालनका लागी सम्भाव्य शिक्षण सिकाई विधिहरु निम्नानुसार रहेका छन ।

१. छलफल र प्रश्नोत्तर

२. आगमन विधि

३. भूमिका निर्वाह/अभिनय

४. निर्माणात्मक कक्षा

५. सहयोगात्मक कक्षा

६. कथाकथन एवम् गीत

७. प्रविधियुक्त कक्षा

८. सिर्जनात्मक कार्य

९. समस्या समाधान विधि

१०. खेल विधि

११. प्रयोगात्मक विधि

१२. भ्रमण तथा अवलोकन विधि

१३. प्रदर्शन विधि

१४. स्वाध्ययन

१५. उदाहरण र प्रयोग

१६. परियोजना कार्य

१२. विद्यार्थी मूल्याङ्कन प्रक्रिया

विद्यार्थीले प्राप्त गरेका ज्ञान, सीप, क्षमता र अभिवृत्तिको लेखाजोखा गर्दै आवश्यकता अनुसार सुधारात्मक सहयोग उपलब्ध गराउने र अपेक्षित उपलब्धि प्राप्तिका लागि शिक्षण सिकाइमा निरन्तर सुधार गर्ने प्रकियालाई मूल्याङ्कन भनिन्छ। आधारभूत तहको कक्षा १–३ मा गरिने विद्यार्थी मूल्याङ्कनको मुख्य उद्देश्य सिकाइ सुधार गर्ने निर्माणात्मक हुने भए पनि आवश्यकतानुसार यसको अभिलेख व्यवस्थित गरी समग्र सिकाइस्तर निर्धारण गर्ने प्रयोजनमा पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ। कक्षाकोठामा आधारित मूल्याङ्कनका लागि विभिन्न किसिमका साधनहरू प्रयोग गरेर विद्यार्थीको सिकाइको निरन्तर लेखाजोखा गरी शिक्षण सिकाइ प्रक्रियाको अभिन्न अङ्गका रूपमा अभ्यास गरी सिकाइ सुधारमा उपयोग गरिन्छ। यसरी निर्माणात्मक उद्देश्यले गरिने कक्षाकोठामा आधारित मूल्याङ्कनको अभिलेखलाई निर्णयात्मक प्रयोजनमा पनि प्रयोग गर्न सकिने भएकोले यस्तो मूल्याङ्कन पद्धतिलाई निरन्तर मूल्याङ्कन पद्धति पनि भन्ने गरिन्छ। विद्यार्थीको मूल्याङ्कन निर्माणात्मक र निर्णयात्मक दुबै तरिकाले गरिने भएपनि कक्षाकोठामा शिक्षकले गर्ने मूल्याङ्कन सिकाइका लागि केन्द्रित हुने भएकाले निर्माणात्मक हुनुपर्दछ। परीक्षालाई मात्र मूल्याङ्कनको साधन नठानी निरन्तर मूल्याङ्कनलाई पनि समावेश गरी विद्यार्थीको लेखाजोखा गरिनुपर्दछ। कक्षा १-३ का प्रत्येक विद्यार्थीको कार्यसञ्चयिका *(Portfolio)* व्यवस्थित गरी राखिनुपर्छ। कार्यसञ्चयिका फायललाई विद्यार्थीको कक्षाकार्य, परियोजना कार्य, उपलब्धि परीक्षा, विद्यार्थीमा आएको व्यावहारिक परिवर्तनको अवलोकन, हाजिरी आदिका माध्यमले अद्यावधिक गर्नुपर्छ।

आधारभूत तह (कक्षा १-३) मा विद्यार्थी मूल्याङ्कनको प्रक्रिया सामान्यतया निम्ननुसार हुने छन :

१. निमार्णात्मक मूल्याङ्कन पद्धतिका आधारमा विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धि मापन गर्न निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन र अक्षराङ्कन पद्धति प्रयोग गरिने छ।

२. विद्यार्थीको सिकाइ स्तरको मूल्याङ्कन गर्दा मूलतः विद्यार्थीले विभिन्न सिकाइक्षेत्रमा अपेक्षित सिकाइ उपलब्धि हासिल गरे वा नगरेको परीक्षण गर्नुपर्छ। यसका लागि अनुसूची १ अनुसार मूल्याङ्कन गरिनेछ।

४. विद्यार्थीको नियमित पढाइपछिको मूल्याङ्कनबाट अपेक्षित सिकाई उपलब्धि हासिल हुन नसकेमा थप सहायता पछिकोको मूल्याङ्कनको प्रयोग गरी सिकाई उपलब्धि मूल्याङकन गरिनेछ।

५. कार्यसञ्चयिका *(Portfolio)* फायलमा कक्षाकार्य, परियोजना कार्य, व्यवहार परिवर्तन, हाजिरी, गृहकार्यको प्रयोग गरी मूल्याङ्कन गरिनेछ।

६. निमार्णात्मक मूल्याङ्कनलाई सिकाइ क्रियाकलापको अभिन्न अङ्गका रूपमा कक्षा क्रियाकलापसँगै एकीकृत गरी सिकाइ सुधारमा निरन्तर प्रयोग गरिनेछ।

७. प्रयोगात्मक कार्य मूल्याङ्कन गर्दा स्थानीय वातावरण, सामाजिक रहनसहन, रीतिरिवाज, मूल्यमान्यताहरु, प्रकोप, विपद, स्थानीय पेशा, व्यवसाय, पर्यटन, कृषि आदिका क्रियाकलापहरु समेटनु पर्नेछ।

८. प्रत्येक सिकाइ उपलब्धिमा विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धिस्तरलाई तलको तालिका अनुसार १ देखि ४ सम्म रेटिङ्ग गरी विषय क्षेत्र अनुसार सिकाइ उपलब्धि अभिलेखित गर्नु पर्छ ।

उपलब्धि स्तर	मापन	उपलब्धि स्तरको सामान्य व्याख्या
कमजोर *(Below basic)*	१	मुख्य सिकाइ उपलब्धि हासिल गर्न नसकेको सबैजसो सिकाइ उपलब्धिका लागि सुधारात्मक शिक्षण आवश्यक भएको
सामान्य *(Basic)*	२	मुख्य सिकाइ उपलब्धि आङ्शिक रुपमा हासिल गरेको तर सुधारात्मक शिक्षण आवश्यक भएको
राम्रो *(Proficient)*	३	मुख्य सिकाइ उपलब्धि धेरै जसो हासिल गरेको र सुधारात्मक शिक्षण आवश्यक भएको
उच्च *(Advanced)*	४	मुख्य सिकाइ उपलब्धि हासिल भई माथिल्लो स्तरको उपलब्धि समेत हासिल भएको

९. मूल्याङ्कनको नतिजालाई विषय क्षेत्र तथा सिकाइ उपलब्धि अनुसार अभिलेखीकरण गर्नु पर्छ । यसका लागि विद्यार्थीको कार्य सञ्चयिका तयार गर्नु पर्छ ।

१०. विषय क्षेत्र तथा थिमको समग्र उपलब्धिलाई प्रतिशतमा निम्नानुसार गणना गर्नु पर्छ ।

क्षेत्रगत वा थिमगत वा विषयगत उपलब्धि प्रतिशत

$$= \frac{\text{उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड}}{\text{४} \times \text{मूल्याङ्कन गरिएका सिकाइ उपलब्धिहरुको सङ्ख्या}} \times \text{१००}$$

११. उपलब्धि प्रतिशतलाई अक्षराङ्कनसङ्ग मिलान गरी निम्नानुसार प्रस्तुत गर्नु पर्छ ।

लेटर ग्रेडिङ्ग निर्देशिका २०७८, अनुसार निर्धारण गरिएका अक्षरहरु र तिनको व्याख्या :

क्र. स.	उपलब्धि प्रतिशत	अक्षरमा उपलब्धि स्तर	स्तरीकृत अङ्क	उपलब्धि स्तरको व्याख्या
१.	९० र सो भन्दा माथि	*A+*	*4.2*	सर्वोत्तम *(Outstanding)*
२.	८० र सो भन्दा माथि ९० भन्दा कम	*A*	*3.6*	अत्युत्तम *(Excellent)*
३.	७० र सो भन्दा माथि ८० भन्दा कम	*B+*	*3.2*	उत्कृष्ट *(Very Good)*
४.	६० र सो भन्दा माथि ७० भन्दा कम	*B*	*2.8*	उत्तम *(Good)*
५.	५० र सो भन्दा माथि ६० भन्दा कम	*C+*	*2.4*	सन्तोषजनक *(Satisfactory)*
६.	४० र सो भन्दा माथि ५० भन्दा कम	*C*	*2.0*	ग्राह्य *(Acceptable)*
७.	३५ र सो भन्दा माथि ४० भन्दा कम	*D*	*1.6*	आधारभूत *(Basic)*
८.	३५ भन्दा कम	*NG*	-	अवर्गीकृत *(Non Graded)*

१३. हाम्रो शुक्लाफाँटा विषयको पाठ्यक्रम कार्यान्वयन प्रक्रिया

स्थानीय विषय हाम्रो शुक्लाफाँटा कार्यान्वयनका लागि विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक, प्रधानाध्यापक, वि.व्य.स. को महत्वपूर्ण भूमिका रहनेछ । यो पाठ्यक्रम कार्यान्वयन प्रक्रियाको सिलशिलामा स्थानीय स्तरका बुद्धिजीवि, शिक्षाविद, समाजसेवी तथा अभिभावक तथा सम्बन्धित विषय क्षेत्रका जानकार व्यक्तिहरुलाई आवश्यकता अनुसार श्रोतव्यक्तिका रुपमा लिन सकिन्छ । यस पाठ्यक्रमको कार्यान्वयनका क्रममा आवश्यकता अनुसार मातृभाषा, नेपाली भाषा वा अंग्रेजी भाषाको प्रयोग गर्न सकिनेछ । हाम्रो शुक्लाफाँटा पाठ्यक्रमको सिकाइका लागि आवश्यकता अनुसार अभ्यास सामग्री तथा पाठ्यसामग्रीको विकास गरिनुका साथै विषय शिक्षकहरुलाई विषयवस्तुको सहजीकरण गर्न अभिमुखीकरण तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । आवश्यकता अनुसार पाठ्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा देखा परेका समस्या समाधानका लागि सेमिनार, गोष्ठी, छलफल, अन्तरक्रिया, अभिमुखिकरण जस्ता कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । यो पाठ्यक्रम राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारुप २०७६ तथा शुक्लाफाँटा नगरपलिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालयको नीति निर्देशन अनुरुप कार्यान्वयन गरिदै लगिनेछ ।

१४. हाम्रो शुक्लाफाँटा विषयको पाठ्यक्रम परिमार्जन तथा संशोधन

समयको गति संग सगै विज्ञान तथा प्रविधिको विकासले समाजका इच्छा, आकांक्षा तथा आवश्यकता परिवर्तन हुदै जाने गर्दछन । समाजमा इच्छा आकांक्षा तथा आवश्यकताहरु अनुसार पाठ्यक्रमको विकास, संशोधन तथा परिमार्जन गर्नु पर्दछ । त्यसैले हाम्रो शुक्लाफाँटा विषयको पाठ्यक्रम पनि समाजका आवश्यकता पुरा गर्न विषयक्षेत्रका विषयवस्तुमा भएको खोज, अनुसन्धान र सरोकार पक्षहरुको सल्लाह तथा सुझावका आधारमा समय सापेक्ष बनाउन संशोधन तथा परिमार्जन गरिदै लगिनेछ ।

फोटो

अनुसूची १ : विद्यार्थीको व्यक्तिगत विवरण

१. विद्यार्थीको वैयक्तिक तथा पारिवारिक विवरण

क) विद्यालयको नाम : ....

ख ठेगाना ....

ग) विद्यार्थीको नाम : ....

घ) जन्म मिति : ....

ङ) विद्यार्थीको घरको ठेगाना : ....

च) पारिवारिक विवरण :

अ) आमाको नाम : ....पेसा : .... सम्पर्क नं : ....

आ) बाबुको नाम : ....पेसा : .... सम्पर्क नं : ....

छ) बाबुआमा बाहेक अरू कसैले अभिभावकत्व लिएको भएमा स्थानीय अभिभावकको :

अ) नाम : ....पेसा : .... सम्पर्क नं. : ....

आ) विद्यार्थीसँगको नाता : ....

ज) विद्यालय भर्ना मिति र कक्षा : ....

झ) मातृभाषा, घरपरिवारमा बोलिने भाषा र अन्य भाषिक क्षमता : ....

ञ) अघिल्लो अनुभव :

अ) कक्षा १ भर्ना भएको भए प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षाको अनुभव भए नभएको

आ) अन्य कक्षामा भर्ना भएको भए अन्य विद्यालयको अनुभव ....

२. स्वास्थ्यसम्बन्धी विवरण

क) तौल र उचाइ

मिति	तौल (के.जी.मा)	उचाइ (से.मी.मा)	प्रतिक्रिया (यदि छ भने)

ख) कुनै विशेष रोग भएमा सो बारे टिपोट : ....

ग) कुनै अपाङ्गता भए सो को विवरण : ....

घ) अन्य कुनै विवरण उल्लेख गर्न आवश्यक भए : ....

अनुसूची २ : विद्यार्थी मूल्याङ्कन अभिलेख फाराम

हाम्रो शुक्लाफाँटा विषयको विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि मूल्याङ्कन अभिलेख मापन तरिका :

प्रत्येक सिकाइ उपलब्धिका लागि दिइएका उपलब्धि सूचक विद्यार्थीले हासिल गर्न सकेमा सम्बन्धित कोठामा सकेको (√) चिन्ह र हासिल नभए (×) चिह्न लगाउनुहोस् । प्रत्येक चार सूचक मध्ये हासिल भएका सूचक (√) चिह्न गन्नुहोस् र त्यति नै अङ्क अङ्कन महलमा लेख्नुहोस् । तपाईंले प्रयोग गर्नुभएको मूल्याङ्कन साधनमा चिह्न लगाउनुहोस् वा अन्य साधन प्रयोग गर्नुभएको भए सोही महलमा साधनको नाम लेख्नुहोस् ।

विद्यार्थी मूल्याङ्कन अभिलेख फाराम

कक्षा -१ **शैक्षिक सत्र : ....**

विद्यार्थीको नाम : .... रजिष्ट्रेशन नम्बर : .... रोल नं. : ....

बुवाको नाम : .... आमाको नाम : .... जन्ममिति : ....

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो नगरपालिका	१. आफ्नो परिचय बताउन	१. आफ्नो नाम , आमाबुवाको नाम भन्न							प्रश्नोत्तर
		२. आफु बस्ने टोलको नाम भन्न							प्रश्नोत्तर
		३. आफु बस्ने वडा नं. बताउन							प्रश्नोत्तर
		४. आफु बस्ने नगरपालिकाको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
	२. आफ्नो विद्यालयको परिचय दिन	१. आफु पढ्ने विद्यालयको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		२. विद्यालय रहेको टोल र वडा नं. बताउन							प्रश्नोत्तर
		३. विद्यालय रहेको नगरपालिकाको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		४. विद्यालय रहेको जिल्लाको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो समुदाय, संस्कृति र मूल्यमान्यताहरु	३. आफ्नो परिवारका सदस्यहरुको एक आपसी नाता बताउन ।	१. आफ्नो परिवार रहेका सदस्यहरुको संख्या बताउन							प्रश्नोत्तर
		२. परिवारका सबै सदस्यहरुसंग आफ्नो नाता बताउन ।							प्रश्नोत्तर
		३. आफ्नो परिवारमा रहेका सदस्यहरुसंगको एक आपसी नाता बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति, प्रश्नोत्तर
		४. नाता अनुसारको सम्बोधन गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
	४. परिवारका सदस्यहरुसंग नाता अनुसार उपयुक्त अभिवादन गर्न ।	१. घरपरिवारमा प्रयोग गरिने अभिवादन र शिष्टचारका शब्द बताउन ।							प्रश्नोत्तर
		२. हाउभाउ सहित उपयुक्त अभिवादन गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		३. नाता अनुसार शिष्टचार गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		४. शिक्षक र साथीहरुबिच उपयुक्त शिष्टाचार र अभिवादन गर्न							अवलोकन

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	५. परिवारमा मनाईने चाडपर्वहरुको नाम बताउन	१. चित्र हेरी चाडपर्वका नाम बताउन ।							चित्र वर्णन, प्रश्नोत्तर
		२. चाडपर्व विशेषमा खाइने खानाका नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		३. परिवारमा मनाईने कुनै एउटा चाडपर्वमा गरिने क्रियाकलाप बताउन							प्रश्नोत्तर
		४. आफ्नो परिवारमा मनाईने चाडपर्वहरुको नाम भन्न							प्रश्नोत्तर
	६. स्थानीय बालगीत गाउन	१. शिक्षक /अडियो संगसंगै गाउन							अवलोकन
		२. सुनेका स्थानीय गीत समूहमा गाउन							अवलोकन
		३. स्थानीय गीत एक्लै गाउन							अवलोकन
		४. गीतको आधारमा तालि बजाउन							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						
हाम्रा प्राकृतिक स्रोत र सम्पदाहरु	७. आफ्नो वरपर रहेका बोट विरुवाहरुको नाम बताउन र पहिचान गर्न	१. देखे/सुनेका बोटविरुवाहरुको नाम भन्न							मौखिक अभिव्यक्ति
		२. फलफूल, तरकारी र अन्नका बोटका नाम छुट्याएर भन्न							प्रश्नोत्तर
		३. बोटविरुवाको उपयोगिता बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		४. विद्यालय वरीपरी रहेका बोटविरुवाहरु पहिचान गर्न							अवलोकन

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	८. आफ्नो वरपर रहेका नदी तथा तालहरुको नाम बताउन	१. पानीका स्रोतहरुका नाम बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		२. चित्र हेरी ताल र नदी छुटयाउन।							अवलोकन प्रश्नोत्तर
		३. आफ्नो वरपर रहेका ताल र नदीका नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		४. ताल /नदीको उपयोगिता बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्को जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						
हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरु	९. शु.न.पा. का पर्यटकीय स्थलहरुको नाम बताउन	१. आफुले घुमेको वा सुनेको पर्यटकीय स्थलको नाम बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		२. शुक्लाफाँटा नगरपालिका भित्र रहेका पर्यटकीय स्थलहरुको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		३. चित्र वा भिडियो हेरी नगरपालिका भित्रका पर्यटन स्थलहरु पहिचान गर्न							प्रश्नोत्तर
		४. पर्यटकीय स्थलको महत्व बताउन							प्रश्नोत्तर, मौखिक अभिव्यक्ति
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्को जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो पेशा, व्यवसाय र प्रविधि	१०. परिवारका सदस्यको पेशा र व्यवसाय बताउन	१. परिवारका सदस्यहरुले गर्ने काम बताउन							प्रश्नोत्तर
		२. परिवारका सदस्यहरुले गर्ने काम अनुसार पेशा बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		३. विभिन्न काम गरिरहेको चित्र वा भिडियोबाट पेशा र व्यवसाय बताउन							प्रश्नोत्तर
		४. विभिन्न पेशा र व्यवसाय प्रति सम्मान प्रकट गर्न							अवलोकन, मौखिक अभिव्यक्ति, अभिभावक प्रतिक्रिया
	११. घरायसी काममा आउने स्थानीय प्रविधिको पहिचान गर्न	१. चित्र हेरी प्रविधिका नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		२. घरमा प्रयोग हुने परम्परागत प्रविधिको नाम बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		३. विभिन्न परम्परागत प्रविधिको प्रयोग बताउन							प्रश्नोत्तर
		४. परम्परागत प्रविधिको फाईदा बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
			उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
स्वास्थ्य, सरसफाई र वातावरण संरक्षण	१२. शरीरका बाहिरी अंगहरुको नाम बताइ ती अंगहरुको सरसरफाई गर्न	१. आफ्ना बाहिरी अंगहरु छोएर नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		२. चित्र हेरी अंगका नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		३. शरीर सफा राख्न							अवलोकन
		४. शरीर सफा गर्न आवश्यक सामग्रीहरुको नाम बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
	१३. आफूले खाने विभिन्न खानेकुराहरुको नाम बताउन	१. चित्र हेरी खानेकुराको नाम बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		२. बोटविरुवाबाट प्राप्त हुने खानेकुराका नाम बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		३. जनावरबाट प्राप्त हुने खानेकुराका नाम बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		४. खानेकुरा सफा राख्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
	१४. शौचालयको प्रयोग गर्ने बानीको विकास गर्न	१. आफुलाई दिसापिसाव लागेको कुरा साथी, शिक्षक लाई बताउन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		२. शौचालय जादा परिवार, शिक्षक र साथीहरुबाट सहयोग लिन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		३. दिसापिसावको लागि शौचालयको प्रयोग गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		४. दिसापिसाव गरिसकेपछि सरसफाई गर्न							अवलोकन अभिभावक प्रतिक्रिया

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	१५. सामान्य स्थानीय खेल खेल्न	१. स्थानीय खेल खेल्नका लागि चाहिने सामग्रीको नाम बताउन र जतन गर्न							प्रश्नोत्तर, अवलोकन
		२. साथीहरुसंग समूहमा मिलेर खेल्न							अवलोकन
		३. नियमानुसार अनुशासित तरिकाले खेल खेल्न							अवलोकन
		४. शिक्षकको निर्देशन अनुसार खेल खेल्न							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्को जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						
विगत तथा जोखिम व्यवसापन	१६. घरायसी दुर्घटनाहरुबाट सजग रहन	१. घरायसी दुर्घटनाहरु बताउन							प्रश्नोत्तर, मौखिक अभिव्यक्ति
		२. चित्र हेरी दुर्घटना छुट्याउन							प्रश्नोत्तर, मौखिक अभिव्यक्ति
		३. घरायसी दुर्घटनाहरुका कारणहरु बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		४. घरायसी दुर्घटनाहरुबाट जोगिन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	१७. प्राकृतिक विपद्को सामान्य परिचय दिन	१. प्राकृतिक विपदका नाम बताउन							प्रश्नोत्तर, मौ.अभि.
		२. प्राकृतिक विपदका चित्र वा भिडियो हेरी पहिचान गर्न							अवलोकन
		३. प्राकृतिक विपदको चित्र हेरी वर्णन गर्न							अवलोकन, मौ.अभि.
		४. प्राकृतिक विपद प्रति सजक रहन							अवलोकन, अभि. प्रति.
			उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						
हाम्रो कृषि	१८. कृषि उपज हरुसंग परिचित हुन	१. कृषि उपजहरुको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		२. स्थानीय कृषि उपजको वर्गीकरण गर्न							मौखिक अभिव्यक्ति
		३. चित्र अनुसार जोडा मिलाउन							अवलोकन
		४. आफ्नो वरपर रहेका अन्नको नाम लेख्न							अवलोकन
	१९. कृषि कार्यमा प्रयोग गरिने घरेलु औजारहरु पहिचान गर्न	१. कृषि कार्यमा प्रयोग गरिने ५ वटा औजारको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		२. कृषि औजार पहिचान गर्न							अवलोकन
		३. कृषि औजारको काम बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		४. कृषि औजारको चित्र हेरी वर्णन गर्न							प्रश्नोत्तर, मौ.अभि.
			उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

विद्यार्थी मूल्याङ्कन अभिलेख फाराम

कक्षा -२ **शैक्षिक सत्र : ....**

विद्यार्थीको नाम : .... रजिष्ट्रेशन नम्बर : .... रोल नं. : ....

बुवाको नाम : .... आमाको नाम : .... जन्ममिति : ....

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो नगरपालिका	१. आफ्नो नगरपालिकाको सीमाना बताउन	• शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको पूर्वी सीमाना बताउन र लेख्न							प्रश्नोत्तर
		• शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको पश्चिमी सीमाना बताउन र लेख्न							प्रश्नोत्तर
		• शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको उत्तरी सीमाना बताउन र लेख्न							प्रश्नोत्तर
		• शुक्लाफाँटा नगरपालिको दक्षिणी सीमाना बताउन र लेख्न							प्रश्नोत्तर
	२. नगरपालिकाको वडागत विभाजन बताउन	• शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको वडा संख्या बताउन							प्रश्नोत्तर
		• आफ्नो नगरपालिकाको कार्यालय रहेको वडा भन्न र लेख्न							प्रश्नोत्तर
		• आफु बसेको र विद्यालय रहेको वडा नं. बताउन र लेख्न							प्रश्नोत्तर
		• नगरपालिकाको सवभन्दा ठूलो र सवभन्दा सानो वडा नं. बताउन							प्रश्नोत्तर

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	३. आफु बसेको वडाको साँधसिमाना बताउन	• नगरपालिकाको नक्सामा आफ्नो वडा देखाउन							अवलोकन
		• आफु बसेको वडासंग जोडिएका वडाहरु बताउन							प्रश्नोत्तर
		• आफु बसेको वडाको पूर्वी र पश्चिमी सीमाना बताउन							प्रश्नोत्तर
		• आफु बसेको वडाको उत्तरी र दक्षिणी सीमाना बताउन							प्रश्नोत्तर
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						
हाम्रो समुदाय, संस्कृति र मूल्यमान्यताहरु	४. आफ्ना छिमेकीहरु सँगको नाता सम्बन्ध बताउन	• छिमेकीहरुसँग आफ्नो नाता बताउन							छिमेकी प्रतिक्रिया
		• छिमेकीहरुको आफुसँग नाता लेख्न							प्रश्नोत्तर
		• छिमेकीहरुको एकआपसी नाता बताउन							प्रश्नोत्तर
		• छिमेकीहरुसँग नाता अनुसार सम्बोधन गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	५. आफ्ना छिमेकीहरुसँग नाता अनुसार अभिवादन गर्न	• छिमेकीहरुसँग नाता अनुसार गरिने अभिवादनका शब्दहरु बताउन							प्रश्नोत्तर
		• छिमेकीहरुसँग नाता अनुसार गरिने अभिवादनका शब्दहरु लेख्न							प्रश्नोत्तर
		• छिमेकीहरुसँग नाता अनुसार अभिवादन र सिष्टाचार गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		• परिचित व्यक्तिसँग कुनै पनि स्थानमा उपयुक्त अभिवादन र सिष्टाचार गर्न							अवलोकन, अभिभावक र छिमेकी प्रतिक्रिया
	६. छिमेकमा मनाईने विभिन्न चाँडपर्वहरुमा सहभागिता जनाउन	• छिमेकमा मनाईने चाडपर्वहरुको नाम भन्न र लेख्न							प्रश्नोत्तर
		• छिमेकमा मनाइने चाँडपर्वहरुमा सहभागिता जनाउन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		• छिमेकमा मनाइने कुनै एउटा चाँडपर्वको परिचय दिन							लिखित र मौखिक अभिव्यक्ति
		• छिमेकमा मनाइने चाँडपर्वहरुप्रति सकारात्मक व्यवहार प्रदर्शन गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	७. परिवारमा मनाउने चाडपर्व विशेषका परिकारहरुको परिचय दिन	• परिवारमा मनाइने चाडपर्वहरुमा पकाईने खानाका परिकारहरुको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• चाडपर्वमा पकाइने परिकार बनाउन आवश्यक सामग्रीको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• आफुलाई मन पर्ने परिकार बनाउने तरिका बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• परिकार निर्माणमा रुचि र सक्रीयता देखाउन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
	८. स्थानीय गीत लय मिलाएर गाउन	• शिक्षक/अडियो सँगसँगै स्थानीय गीत गाउन							अवलोकन
		• साथीहरुको समूहमा स्थानीय गीत गाउन							अवलोकन
		• स्थानिय गीत एकल रुपमा लय मिलाएर गाउन							अवलोकन
		• ताल मिलाएर स्थानीय गीत गाउन							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रा प्राकृतिक स्रोत र सम्पदाहरु	९. शुक्लाफाँटा नगरपालिका भित्र रहेका प्रमुख नदी तथा तालहरुको परिचय दिन	• शुक्लाफाँटा नगरपालिकाभित्र रहेका प्रमुख नदीहरुको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• शुक्लाफाँटा नगरपालिकाभित्र रहेका प्रमुख तालहरुको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• नगरपालिकाको नक्सामा प्रमुख नदीहरु देखाउन							अवलोकन
		• नगरपालिकाको नक्सामा प्रमुख तालहरु देखाउन							अवलोकन
	१०. आफ्नो समुदायमा पाइने विभिन्न जडीबुटीहरु पहिचान गर्न	• जडीबुटीको परिचय दिन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• समुदायमा पाइने जडीबुटीको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• समुदायमा पाइने कुनै पाँच ओटा जडीबुटी पहिचान गर्न							अवलोकन
		• समुदायमा पाइने कुनै पाँच ओटा जडीबुटीको उपयोगिता बताउन							मौखिक/लिखित अभिव्यक्ति
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरु	११. हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरुको सामान्य परिचय दिन	• नगर क्षेत्रमा रहेका पर्यटकीय स्थलहरुको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• वडागत रुपमा पर्यटकीय स्थलहरुको सूची बनाउन							प्रश्नोत्तर
		• नगरपालिकाको नक्सामा पर्यटकीय स्थलहरु देखाउन							अवलोकन
		• आफ्नो वडामा रहेको पर्यटकीय स्थलको महत्व बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						
हाम्रो पेशा, व्यवसाय , प्रविधि	१२. समुदायको पेशा र व्यवसायको नाम बताउन	• समुदायको पेसा र व्यवसायको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• आफ्नो परिवारको पेसा/व्यवसायको छोटो परिचय दिन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• समुदायका पेसा/व्यवसायहरुको अन्तर्सम्बन्ध बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• समुदायका पेसा/व्यवसायहरु प्रति सम्मान प्रकट गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	१३. घरायसी काममा आउने आधुनिक प्रविधि नाम बताउन	• घरायसी काममा प्रयोग हुने परम्परागत प्रविधिको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• घरायसी काममा प्रयोग हुने आधुनिक प्रविधिको परिचय दिन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• घरायसी काममा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• घरायसी काममा आधुनिक प्रविधिको फाइदा बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						
स्वास्थ्य, सरसफाई र वातावरण संरक्षण	१४. शरिरका बाहिरि अंगहरुको काम बताउन	• ज्ञानेन्द्रीयहरुको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• ज्ञानेन्द्रीयहरुको काम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• ज्ञानेन्द्रीयहरुको सुरक्षा गर्न							अवलोकन
		• ज्ञानेन्द्रीयहरुको सरसफाई गर्न							अवलोकन

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	१५. घरआगन र कक्षाकोठाको सरसफाई गर्न	• घर आँगन र कक्षाकोठाको सरसफाईमा सहभागिता जनाउन							अवलोकन
		• सरसफाईमा प्रयोग गरिने सामग्रीहरुको उचित प्रयोग गर्न							अवलोकन
		• घर, आँगन र कक्षाकोठाबाट निस्कने फोहरको उचित व्यवस्थापन गर्न							अवलोकन
		• घर, आँगन र कक्षाकोठा सफा राख्ने बानीको विकास गर्न							अवलोकन
	१६. स्वस्थकर खानेकुरा हरुको परिचय र सूची बनाउन	• विभिन्न खानेकुराको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• स्वस्थकर खानेकुराको परिचय दिन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• सन्तुलित भोजनका अवयवहरु (श्रोतहरु) बताउन							प्रश्नोत्तर, मौखिक अभिव्यक्ति
		• स्वस्थकर खानेकुरा खाने बानीको विकास गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	१७. शौचालयको उचित प्रयोग गर्न	● दिसा पिसापका लागि शौचालयको प्रयोग गर्न							अवलोकन
		● दिसा पिसाप पश्चात शौचालयको सरसफाई गर्न							अवलोकन
		● दिसा पिसाप पश्चात हात धुने बानीको विकास गर्न							अवलोकन
		● शौचालयको फाइदा बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
	१८. स्थानीय खेलहरु खेल्न	● स्थानीयस्तरमा खेलिने खेलहरुको सूची बनाउन							प्रश्नोत्तर
		● स्थानीय खेलका लागि आवश्यक सामग्री बताउन							प्रश्नोत्तर
		● स्थानीय खेलका लागि नियम बनाउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		● नियमानुसार स्थानीय खेल खेल्न							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
विपद् तथा जोखिम व्यवस्थापन	१९. घर, विद्यालय र बाटोघाटो मा हुने दुर्घटनाहरुबाट बच्ने उपायहरु अपनाउन	• घर, विद्यालय र बाटोघाटोमा हुने दुर्घटनाहरुको सूची बनाउन							प्रश्नोत्तर
		• घर, विद्यालय र बाटोघाटोमा हुने दुर्घटनाको कारण बताउन							प्रश्नोत्तर
		• घर, विद्यालय र बाटोघाटोमा हुने दुर्घटनाबाट बच्ने उपायहरु बताउन							प्रश्नोत्तर, मौखिक अभिव्यक्ति
		• घर, विद्यालय र बाटोघाटोमा हुने दुर्घटनाबाट जोगिन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
	२०. प्राकृतिक र मानवीय कारणले आइपर्ने विपदहरु छुट्याउन	• विभिन्न समयमा आइपर्ने विपदहरुको सूची बनाउन							प्रश्नोत्तर
		• प्राकृतिक र मानवीय कारणले आइपर्ने विपदहरु छुट्याउन							प्रश्नोत्तर
		• विभिन्न विपदहरुबाट बच्ने उपाय बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• विभिन्न विपदहरुबाट सुरक्षित रहन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो कृषि	२१. मौसम अनुसारका कृषि उपजहरुको परिचय दिन	• स्थानीय कृषि उपजहरुको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• कृषि उपजलाई अन्नबाली, तरकारी बाली र फलफूलमा वर्गीकरण गर्न							प्रश्नोत्तर
		• हिउदे र वर्षे याममा उत्पादन हुने कृषि उपज छुट्याउन							प्रश्नोत्तर
		• कृषि उपजको महत्व बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
	२२. घरायसी तथा आधुनिक कृषि औजारहरुको प्रविधि बताउन	• कृषि कार्यमा प्रयोग गरिने घरेलु औजारहरुको नाम र काम बताउन							प्रश्नोत्तर, मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
		• कृषि कार्यमा प्रयोग गरिने आधुनिक औजारहरुको नाम र काम बताउन							प्रश्नोत्तर, मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
		• घरेलु औजारहरुको बनावट र काम गर्ने प्रविधि बताउन							प्रश्नोत्तर, मौखिक अभिव्यक्ति
		• आधुनिक औजारहरुको सामान्य प्रविधि बताउन							प्रश्नोत्तर, मौखिक अभिव्यक्ति
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

विद्यार्थी मूल्याङ्कन अभिलेख फाराम

कक्षा -३ **शैक्षिक सत्र : ....**

विद्यार्थीको नाम : .... रजिष्ट्रेशन नम्बर : .... रोल नं. : ....

बुवाको नाम : .... आमाको नाम : .... जन्ममिति : ....

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो नगरपालिका	१. शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति वर्णन गर्न	• शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको क्षेत्रफल बताउन							प्रश्नोत्तर
		• शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको धरातलीय स्वरुप वर्णन गर्न							मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
		• शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको हावापानी उल्लेख गर्न							मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
		• शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको प्राकृतिक श्रोतहरु बताउन							मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
	२. शुक्लाफाँटा नगरपालिकामा भएका संघसंस्थाहरुको परिचय दिन	• शुक्लाफाँटा नगरपालिकामा रहेका संघसंस्थाहरुको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• सेवाको आधारमा संघसंस्थाहरुको वर्गीकरण गर्न							प्रश्नोत्तर
		• वडागत रुपमा संघसंस्थाहरुको सूची बनाउन							प्रश्नोत्तर
		• आफ्नो वडामा रहेका संघसंस्थाहरुको कार्य बताउन							मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	३. आफ्नो वडाको नक्साङ्कन गर्न	• आफ्नो वडाको नक्सा छाप्ने कार्य *(Trace)* गर्न							अवलोकन
		• आफ्नो वडाको नक्सा हेरेर *Free hand* खिच्न							अवलोकन
		• आफ्नो वडाको नक्सा नहेरी *Free hand* खिच्न							अवलोकन
		• आफ्नो वडाको नक्सामा महत्वपूर्ण स्थानहरु देखाउन							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						
हाम्रो समुदाय, संस्कृति र मूल्यमान्यताहरु	४. समुदाय र विद्यालयमा उपयुक्त अभिवादन र शिष्टाचार गर्न	• समुदायका व्यक्तिहरुसंग उपयुक्त अभिवादन र शिष्टाचार गर्न							अवलोकन, छिमेकी प्रतिक्रिया
		• विद्यालयमा उपयुक्त अभिवादन र शिष्टाचार गर्न							अवलोकन
		• विद्यालयमा सकारात्मक व्यवहार प्रदर्शन गर्न							अवलोकन
		• समुदायमा वाञ्छित व्यवहार प्रदर्शन गर्न							अवलोकन, छिमेकी प्रतिक्रिया

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	५. समुदायमा मनाइने विभिन्न चाँडपर्वहरुमा सहभागिता जनाउन	• समुदायमा मनाइने चाँडपर्वहरुको सूची बनाउन							प्रश्नोत्तर
		• समुदायका चाँडपर्वहरुमा गरिने क्रियाकलाप वर्णन गर्न							मौखिक अभिव्यक्ति
		• समुदायका चाँडपर्वहरुमा सहभागिता जनाउन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		• समुदायका चाँडपर्वहरुप्रति सम्मान प्रकट गर्न							अवलोकन, अभिभावक र छिमेकी प्रतिक्रिया
	६. वडामा रहेका धार्मिक स्थलहरुको परिचय दिन	• वडामा रहेका धार्मिक स्थलहरुको सूची बनाउन							प्रश्नोत्तर
		• धार्मिक स्थल रहेको स्थानको नाम बताउन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		• वडामा रहेका धार्मिक स्थलहरुको परिचय दिन							लिखित र मौखिक अभिव्यक्ति
		• धार्मिक मेला/पर्वहरुमा सहभागिता जनाउन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	७. स्थानीय गीत स्वर मिलाई गाउन र नाच्न	• शिक्षक/अडियो सँगसँगै स्थानीय गीत गाउन							अवलोकन
		• साथीहरुको समूहमा स्थानीय गीत गाउन							अवलोकन
		• संस्कृति झल्किने स्थानीय गीत लय मिलाई एक्लै गाउन							अवलोकन
		• संस्कृति झल्किने स्थानीय गीतमा हाउभाउ सहित नृत्य गर्न							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						
हाम्रा प्राकृतिक स्रोत र सम्पदाहरु	८. प्राकृतिक श्रोत तथा सम्पदाको परिचय दिन	• प्राकृतिक श्रोत तथा सम्पदाको परिचय दिन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• नगरपालिकामा रहेका प्राकृतिक श्रोत तथा सम्पदाहरुको सूची बनाउन							प्रश्नोत्तर
		• प्राकृतिक श्रोत साधनहरुमाथि मानिसको निर्भरता व्याख्या गर्न							मौखिक/लिखित अभिव्यक्ति
		• प्राकृतिक श्रोत साधनहरुको संरक्षणमा योगदान पुर्‍याउन							अवलोकन

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	९. सामुदायिक वनको परिचय र महत्व बताउन	• सामुदायिक वनको परिचय दिन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• सामुदायिक वन संरक्षणमा समुदायको भूमिका उल्लेख गर्न							मौखिक अभिव्यक्ति
		• सामुदायिक वनको उपयोगिता बताउन							मौखिक, लिखित अभिव्यक्ति
		• सामुदायिक वनबाट श्रोत वितरणको तरिका बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
	१०. नगरक्षेत्रभित्र पाइने जडीबुटीहरुको सामान्य परिचय दिन	• उदाहरण सहित जडीबुटीको परिचय दिन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• औषधिको रुपमा तुलसीको प्रयोग गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		• औषधिको रुपमा नीमको प्रयोग गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		• औषधिको रुपमा गुर्जोको प्रयोग गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्को जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरु	११. शुक्लाफाँटा नगरपालिकामा रहेका पर्यटकीय स्थलहरुको वर्गीकरण गर्न	• नगर क्षेत्रमा रहेका पर्यटकीय स्थलहरुको सूची बनाउन							प्रश्नोत्तर
		• पर्यटकीय स्थलहरुलाई धार्मिक र प्राकृतिक स्थलमा वर्गीकरण गर्न							प्रश्नोत्तर
		• नगरपालिकामा रहेको कुनै एउटा प्राकृतिक पर्यटकीय स्थलको वर्णन गर्न							मौखिक/लिखित अभिव्यक्ति
		• नगरपालिकामा रहेको कुनै एउटा धार्मिक पर्यटकीय स्थलको वर्णन गर्न							मौखिक/लिखित अभिव्यक्ति
	१२. शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको सामान्य परिचय दिन	• शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको अवस्थिति र क्षेत्रफल बताउन							प्रश्नोत्तर
		• शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जमा पाइने वन पैदावारहरु उल्लेख गर्न							प्रश्नोत्तर
		• शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जमा पाइने जीवजन्तुहरुको सूची बनाउन							प्रश्नोत्तर
		• शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको महत्व वर्णन गर्न							मौखिक/लिखित अभिव्यक्ति
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
हाम्रो पेशा, व्यवसाय , प्रविधि	१३. नगरक्षेत्रका पेसा र व्यवसायको परिचय दिन	• समुदायको पेसा र व्यवसायको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• आफुलाई मन पर्ने पेसा/व्यवसायका लागि आवश्यक सर्तहरु बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• नगरपालिकाभित्र रहेका विभिन्न पेसा/व्यवसायहरुको अन्तर्सम्बन्ध वर्णन गर्न							मौखिक अभिव्यक्ति
		• विभिन्न पेसा/व्यवसायहरुप्रति सम्मान प्रकट गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
	१४. प्रविधिको परिचय र महत्व बताउन	• प्रविधिको परिचय दिन							प्रश्नोत्तर, मौखिक अभिव्यक्ति
		• परम्परागत र आधुनिक प्रविधिको उदाहरण दिन							प्रश्नोत्तर, मौखिक अभिव्यक्ति
		• प्रविधिको महत्व बताउन							प्रश्नोत्तर, मौखिक अभिव्यक्ति
		• प्रविधि अपनाई विभिन्न कामहरु गर्न							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्को जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
स्वास्थ्य, सरसफाई र वातावरण संरक्षण	१५. शारिरक अङ्गहरूको सुरक्षाका उपायहरू अपनाउन	● आँखा, नाक, कान, मुख सफा राख्ने बानी प्रदर्शन गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		● आँखा, नाक र कानको सुरक्षाका विधिहरु अपनाउन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		● नियमित नुहाउने, हात धुने र नङ काट्ने बानी प्रदर्शन गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		● मौसम अनुसार सफा पहिरन प्रयोग गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
	१६. टोल, छरछिमेक र विद्यालय वातावरणको सरसफाई गर्न सर गर्न	● कक्षाकोठा र विद्यालय वातावरणको सरसफाईमा सरिक हुन							अवलोकन
		● टोल, छरछिमेकको सरसफाईमा समुदायसंग सरिक हुन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		● विद्यालय वातावरण र टोल, छरछिमेकमा फोहरको उचित व्यवस्थापन गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		● विद्यालय र टोलको वातावरण सफा राख्ने बानी प्रदर्शन गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	१७. खानाको वर्गीकरण गर्न	● शक्ति दिने खानाको उदाहरण र तिनको श्रोतहरु बताउन							प्रश्नोत्तर
		● शरीरको वृद्धि विकास गर्ने खानाको उदाहरण र तिनको श्रोतहरु बताउन							प्रश्नोत्तर
		● शरीरको सुरक्षा गर्ने खानको उदाहरण र तिनको श्रोतहरु बताउन							प्रश्नोत्तर
		● स्वस्थकर र सन्तुलित खानेकुरा खाने बानीको विकास गर्न							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
	१८. झाडापाखाला र रुघाखोकी रोगको परिचय दिन	● झाडापाखाला रोगका कारण र लक्षणहरु बताउन							मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
		● झाडापखाला रोगथामका उपायहरु अपनाउन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
		● रुघाखोकी रोगका कारण र लक्षणहरु बताउन							मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
		● रुघाखोकीबाट बच्ने उपायहरु अपनाउन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	१९. समूहमा मिलेर नियमानुसार स्थानीय खेलहरु खेल्न	• कुनै एउटा स्थानीय खेल खेल्ने नियमहरु बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• नियमानुसार उक्त स्थानीय खेल खेल्न							अवलोकन
		• अर्को स्थानीय खेलका लागि नियम बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• नियमानुसार उक्त स्थानीय खेल खेल्न							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						
विपद् तथा जोखिम व्यवस्थापन	२०. सडक दुर्घटनाबाट बच्ने उपायहरु बताउन	• सडक दुर्घटनाको परिचय दिन							प्रश्नोत्तर, मौखिक अभिव्यक्ति
		• सडक दुर्घटनाको कारणहरु बताउन							प्रश्नोत्तर, मौखिक अभिव्यक्ति
		• सडक दुर्घटनाहरुबाट बच्ने उपायहरु बताउन							प्रश्नोत्तर, मौखिक अभिव्यक्ति
		• सडक दुर्घघनाबाट बच्ने उपायहरु अपनाउन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	२१. पानीमा डुब्नबाट बच्ने उपायहरु बताउन	• पानीमा डुब्दा हुने घट्ना वर्णन गर्न							मौखिक अभिव्यक्ति
		• पानीमा डुब्ने घट्नाका कारणहरु बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• पानीमा डुब्दा उद्दारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु बताउन							मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
		• पानीमा डुब्नबाट बच्ने उपायहरु अपनाउन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
	२२. करेन्ट लाग्नबाट बच्ने उपायहरु अपनाउन	• करेन्ट लाग्ने सम्भावनाहरु बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• करेन्ट लाग्दा हुने दुर्घटना वर्णन गर्न							मौखिक अभिव्यक्ति
		• करेन्ट लाग्दा उद्दारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु बताउन							मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
		• करेन्ट लाग्नबाट बच्ने उपायहरु अपनाउन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया
	२३. आगलागीबाट बच्ने उपायहरु अपनाउन	• आगलागी हुने कारणहरु बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• आगलागीबाट हुने क्षति वर्णन गर्न							मौखिक अभिव्यक्ति
		• आगलागीको उद्दारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु बताउन							मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
		• आगलागी हुनबाट बच्ने उपायहरु अपनाउन							अवलोकन, अभिभावक प्रतिक्रिया

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	२४. हावाहुरीको परिचय दिई यसका असरहरु बताउन	• हावाहुरीको परिचय दिन							मौखिक अभिव्यवक्ति
		• हावाहुरीका असरहरु बताउन							मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
		• हावाहुरीबाट सिर्जना भएको विपद्को उद्दारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु बताउन							मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
		• हावाहुरीबाट बच्ने उपायहरु अपनाउन							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						
हाम्रो कृषि	२५. कृषिको महत्व बताउन	• स्थानीय कृषि उपजहरुको नाम बताउन							प्रश्नोत्तर
		• मानव स्वास्थ्यका लागि कृषिको महत्व वर्णन गर्न							मौखिक अभिव्यक्ति
		• कृषि र व्यापारको अन्र्तसम्बन्ध बताउन							मौखिक अभिव्यक्ति
		• उद्योग सञ्चालनका लागि कृषिको महत्व उल्लेख गर्न							मौखिक अभिव्यक्ति

विषयवस्तुको क्षेत्र	मुख्य सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धि विस्तृतीकरण /उपलब्धि सूचक	नियमित पढाइपछिकोको मूल्याङ्कन			थप सहायतापछिकोको मूल्याङ्कन			मूल्याङ्कनका सम्भाव्य साधन
			सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	सकेको/ नसकेको	मिति	अङ्कन	
	२६. कृषि मलको परिचय दिन	• कृषि मलको परिचय दिन							प्रश्नोत्तर, मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
		• मलको महत्व बताउन							प्रश्नोत्तर, मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
		• प्राङ्गारिक मल निर्माण गर्ने विधि बताउन							मौखिक र लिखित अभिव्यक्ति
		• रासायनिक मलको उदाहरण दिन							प्रश्नोत्तर
	२७. सामान्य करेसाबारी/ फूलबारी निर्माण गर्न	• करेसाबारी/फूलबारीका लागि स्थान तयार पार्न							अवलोकन
		• निर्देशन अनुसार सो स्थानमा बोटहरु रोप्न							अवलोकन
		• आवश्यकता अनुसार मलजल र गोडमेल गर्न							अवलोकन
		• निर्मित करेसाबारी/फूलबारीको हेरचाह र संरक्षण गर्न							अवलोकन
शिक्षकको सही		अभिभावकको सही	उपलब्धि स्तरको अङ्कको जोड						
			क्षेत्रगत सिकाइ उपलब्धि प्रतिशत						

अनुसूची ३ : सिकाई उपलब्धिको समष्टिगत विवरणः

विद्यार्थी मूल्याङ्कन फारामको आधारमा कुनै कक्षाका विद्यार्थीहरुको समष्टिगत विवरण निम्न ढाँचामा तयार पार्न सकिन्छ ।

विद्यालयको नाम

विद्यार्थीहरुको सिकाई उपलब्धि विवरणः

शैक्षिक सत्र ....

विषयः हाम्रो शुक्लाफाँटा | **कक्षाः**

रोल नं.	विद्यार्थीको नाम	सिकाई उपलब्धिहरु							**जम्मा**	**सिकाई उपलब्धि प्रतिशत**	**ग्रेड**
		१	**२**	**३**	**४**	**५**	**६**	**... ... ...**			

विषय शिक्षकको हस्ताक्षर | प्रधानाध्यापकको हस्ताक्षर

अनुसूची ४ : स्तरीकृत औसत अङ्कको गणना र ग्रेडसिटको नमुनाः

विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धिको आधारमा स्तरीकृत औसत अंक गणना गर्न निम्न चरणहरु अपनाउनु पर्दछ।

१. कुनै विषय वा क्षेत्रको उपलब्धि प्रतिशतलाई अक्षराङ्कनसँग मिलान गरी प्रस्तुत गर्नु पर्दछ जसका लागि लेटर ग्रेडिङ पद्धति २०७८ प्रयोग गर्नु पर्दछ।

२. विषयगत ग्रेड निर्धारण गरे पश्चात स्तरीकृत औसत अंक गणनाका लागि निम्न दुई सूत्र प्रयोग गरिन्छन्।

$$1.\ Weighted\ Grade\ Point\ (WGP) = Credit\ hour \times Grade\ Point$$

$$2.\ Grade\ Point\ Average\ (GPA) = \frac{Sum\ of\ WGP}{Total\ Credit\ hour}$$

३. कुनै विद्यार्थीको (GPA) गणना गरिएको उदाहरण यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ।

S. N.	Subject	Credit Hour	Learning Achievement %	Grade Point	Grade	Weighted Grade Point (WGP)
1	Nepali	5	92.35	A+	4	16
2	English	4	66.42	B	2.8	11.2
3	Mathematics	4	58.74	C+	2.4	9.6
4	Our Surrounding	8	74.83	B+	3.2	25.6
5	Our Shuklaphanta	5	88.55	A	3.6	18
	Total	**26**				**80.4**
	GPA = 80.4/26 = 3.09					

ग्रेडसिटको नमुना

ABC SCHOOL
GRADE SHEET

THE FOLLOWING ARE THE GRADES SECURED BY ....

GRADE .... SECTION .... ROLL NO. ....

DATE OF BIRTH .... BS (... AD)

FATHERS NAME .... MOTHERS NAME ....

IN THE ANNUAL ASSESMENT CONDUCTED BY SCHOOL IN .... BS (........... AD) ARE GIVEN BELOW.

S. N.	*Subject*	*Credit Hour*	*Grade Point*	*Grade*	*Remarks*
1	*Nepali*				
2	*English*				
3	*Mathematics*				
4	*Our Surrounding*				
5	*Our Shuklaphanta*				
	GPA =				

....

Checked By Head Teacher

Date of issue: ....

NOTE: ONE CREDIT HOUR EQUALS TO 32 WORKING HOURS.